

Piirainen Anu

Nuorten näkemyksiä päihteistä ja päihdepalveluista

Opinnäytetyö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Hoitotyön koulutusohjelma
Kevät 2013

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma
Tekijä(t) Piirainen Anu	
Työn nimi Nuorten näkemyksiä päihteistä ja päihdepalveluista	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot Vastaanotto- ja polikliininen hoitotyö	Ohjaaja(t) Arpala Raila, Oikarinen Arja
	Toimeksiantaja Tieto toiminnaksi -hanke/Projektipäällikkö Saara Pikkarainen
Aika Kevät 2013	Sivumäärä ja liitteet 48+7
<p>Kainuussa ei tällä hetkellä ole olemassa nuorille päihdepalveluita, vaikka tarvetta on. Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää nuorten käsityksiä päihteiden käytöstä ja saada tietoa minkälaista apua nuoret olisivat valmiita vastaanotamaan. Tutkimuksessa kartoitettiin myös nuorten päihteiden käyttöä sekä tietämystä päihteistä. Tavoitteena oli saada tietoa ja kehittämissideoita nuorille suunnattujen päihdepalvelujen kehittämiseen. Haastattelujen tulosten avulla saadaan tietoa joita apuna käyttäen pystytään räätälöimään nuorille tarkoitettuja päihdepalveluja.</p> <p>Opinnäytetyöni toimeksiantaja oli Kainuun maakunta -kuntayhtymä (1.1.2013 Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä) ja sen hallinnoima Tieto toiminnaksi -lapsiperheiden päihdepalvelujärjestelmän kehittämisen Kainuuseen -hanke. Hanke toteutuu 1.1.2011–31.12.2013. Kolmivuotisen hankkeen tavoitteena on 1) Luoda osaksi olemassa olevaa perhepalveluiden organisaatiota palvelujärjestelmä, jossa lapsiperheiden päihdeongelmat havaitaan, puututaan riittävän vahvasti ja varhaisesti ja jossa on selkeä vastuiden ja työnjaon malli. Toimintamalli sisältää resurssien ja kustannusten tarpeen arvion. 2) Luoda selkeä vastuiden ja työnjaon malli nuorten, alle 18 -vuotiaiden ennaltaehkäisevän, varhaisen tuen ja korjaavan päihdetyön järjestämiseksi ja toimijoiden sitouttamiseksi.</p> <p>Opinnäytetyö oli laadullinen eli kvalitatiivinen. Tutkimustehtäviä oli kaksi: Millaisten tahojen kautta nuoret kokevat saavansa apua päihdeongelmissaan? Millaisten tukitoimien/tahojen kautta nuoret olisivat valmiita vastaanotamaan apua päihdeongelmissa. Aineisto kerättiin strukturoidun teemahaastattelun avulla. Haastattelujen materiaali analysoitiin sisällön analyysin avulla. Haastatteluun osallistui yhteensä seitsemän 13-16 vuotiasta Sotkamosta, Kajaanista ja Paltamosta.</p> <p>Opinnäytetyön tulosten ja johtopäätösten perusteella nuoret kokivat, etteivät päihdeongelmaiset nuoret tunnista itse ongelmia. Nuoret kaipaavat rinnalleen tuttua ihmistä jonka kanssa he voivat puhua ongelmistaan. Tulosten mukaan yleisin syy nuorten päihteiden käytön aloittamiseen on kokeilun halu, sekä tarve kuulua kaveripiiriin. Kukaan haastateltavista nuorista ei käyttänyt säännöllisesti mitään päihteitä.</p> <p>Tulosten perusteella jatkotutkimusaiheena voisi olla päihdeongelmaisten nuorten hoitopolun kuvaaminen Kainuussa.</p>	
Kieli	Suomi
Asiasanat	Nuori, päihteet, Kainuu, perhepalvelut, päihdepalvelut
Säilytyspaikka	☒ Verkkokirjasto Theseus ☐ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Health and Sports	Degree Programme Nursing
Author(s) Pirainen Anu	
Title Young People's Opinions of Intoxicants and Substance Abuse Service	
Optional Professional Studies Outpatient Nursing	Instructor(s) Arpala Raila and Oikarinen Arja
	Commissioned by Tieto toiminnaksi project/Saara Pikkarainen, project manager
Date Spring 2013	Total Number of Pages and Appendices 48+7
<p>At the moment substance abuse services for the young are not available in Kainuu Region though there is a clear need for them. The purpose of this thesis was to study young people's opinions of substance abuse and provide information on what kind of help young people would be willing to receive. This thesis also explores young people's use and knowledge of intoxicants. The aim of this thesis was to provide information and ideas to develop substance abuse services aimed at young people. The results of the interviews provide information that can be used to develop substance abuse services for young people.</p> <p>This thesis was commissioned by the Tieto toiminnaksi (From Knowledge to Actions) project the purpose of which is to develop a substance abuse service system for families with children in Kainuu. The project is administered by the Kainuu Social and Health Care Joint Authority and is running on 1.1.2011 - 31.12.2013. The aims of this three-year project are 1) to create a service system that is part of the existing family services and detects and intervenes in substance abuse related problems in families with children early and effectively and that also has a clear division of responsibilities including assessment of need for resources and costs, and 2) to create a clear division of duties and responsibilities to organize preventive, supportive and rehabilitative substance abuse services for under-18-year-old persons and also to have different actors to comply with the new services.</p> <p>This thesis was qualitative with two research tasks: 1) where did young people feel that they could find help for their substance abuse problems, and 2) from which sources and support measures would young people be willing to receive help in their substance abuse problems? Structured theme interviewing was used as the research method, and the interviews were analyzed with content analysis. The interviews were conducted with seven, 13-16-year-old young persons from Kajaani, Sotkamo and Paltamo. The interviews showed that according to young people those who had substance abuse problems did not recognize them. Young people need an adult who they already know and to whom they can talk about their problems. The most common reasons for starting to use intoxicants were will to experiment and to be part of a group. None of the interviewees used any intoxicant regularly. A future study could describe the treatment path for young substance abusers in Kainuu.</p>	
Language of Thesis	Finnish
Keywords	Young people, intoxicants, family services, substance abuse services
Deposited at	☒ Electronic library Theseus ☐ Library of Kajaani University of Applied Sciences

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 PÄIHDETYÖTÄ OHJAAVAT LAINSÄÄDÄNNÖT JA SUOSITUKSET	3
2.1 Lainsäädäntö ja asetukset	3
2.1.1 Lastensuojelulaki	3
2.1.2 Päihdehuoltolaki ja päihdehuoltoasetus	4
2.1.3 Raittiustyölaki ja raittiustyöasetus	5
2.1.4 Alkoholilaki-, tupakka- ja huumausainelaki	6
2.2 Päihdetyölinjaukset	7
3 NUORET JA PÄIHTEET	9
3.1 Nuoruus	9
3.2 Päihteet	10
3.3 Nuorten alkoholin käyttö	10
3.4 Alkoholin vähittäismyynti- ja anniskelumyynnin ikärajat	12
4 NUORTEN PÄIHTEIDEN KÄYTTÖ KAINUUSSA	14
4.1 Tieto toiminnaksi – hankkeen tausta	17
4.2 Perhepalvelut Kainuussa	18
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ	21
6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	22
6.1 Opinnäytetyön lähtökohdat	22
6.2 Teemahaastattelu	23
6.3 Aineiston keruu	23
6.4 Aineiston käsittely ja sisällön analyysi	25
6.5 Teemahaastattelun runko	27
7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	28
7.1 Päihteet ja perhe	28
7.2 Nuorten päihteiden käyttö ja kaveripiiri	29
7.3 Päihdevalistus ja päihteiden käyttöön puuttuminen	30
7.4 Millä tavalla nuoria päihdeongelmaisia voitaisiin auttaa	31

7.5 Nuorten tapahtumat	32
7.6 Yhteenveto tuloksista	33
7.7 Pohdintaa tuloksista	34
8 POHDINTA	36
8.1 Opinnäytetyön luotettavuus	36
8.2 Opinnäytetyön eettisyys	38
8.3 Pohdintaa opinnäytetyöprosessista	39
8.4 Ammatillinen kasvu	41
8.5 Jatkotutkimusaiheet	42
LÄHTEET	43
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä ei ole vielä päihdeongelmalliselle nuorelle keskitettyä palvelua. Ensisijaisena nuorten päihdepalvelun tuottajana ovat perhepalvelut, sekä lastensuojelu. Perhepalveluilla ei kuitenkaan ole tarpeeksi resursseja antamaan nuorille heidän tarvitsemaansa tukea. Tämä kuormittaa erityisesti lastensuojelua, mutta myös sairau- den- ja terveydenhoidon palveluita. Kainuussa on tälläkin hetkellä nuoria, jotka tarvitsevat pidempiaikaista päihdehoitoa. Tällaista palvelua ei ole Kainuussa tarjolla, eivätkä koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon resurssit riitä auttamaan kaikkia apua tarvitsevia nuoria. (Mielel- lään Kainuussa kaiken ikää Kainuun mielenterveys- ja päihdestrategia 2011–2016, 13.)

Opinnäytetyöni on lähtenyt liikkeelle työelämän tarpeesta. Tieto toiminnaksi – hankkeen ta- voitteenä on luoda osaksi olemassa olevaa päihdepalveluiden organisaatioita palvelujärjes- telmä, jossa lapsiperheiden päihdeongelmat havaitaan, puututaan riittävän vahvasti ja varhai- sessa vaiheessa ja jossa on selkeä vastuiden ja jaon malli. Tarkoituksena on kehittää alle 18 – vuotiaiden nuorten ehkäisevän ja korjaavan päihdetyön palveluprosesseja niin, että nuori saa tarpeenmukaisen ja riittävän hoidon sitä tarvittaessa. Opinnäytetyöni tarkoituksena on saada haastattelun avulla nuorilta tietoa ja ajatuksia siihen, millaisia päihdepalveluita nuoret ovat valmiita vastaanottamaan ja millaiset palvelut heitä tukevat parhaiten.

Suuntaudun sairaanhoitajaopinnoissani vastaanotto- ja polikliiniseen hoitotyöhön. Opinnäy- tetyöni palvelee suuntautumisopintoja, sillä tulen suurella todennäköisyydellä kohtaamaan päihdeongelmaisia nuoria tulevassa työssäni. Opinnäytetyöni kautta haluan kehittää omaa ammattiosaamistani ja erityisesti saada lisätietoa nuorten päihdepalveluihin liittyen. Sairaan- hoitajan osaamisvaatimukset vaativat osaamista terveyden edistämisen-, ja eettisyyden saralla. Lisäksi sairaanhoitajan tulee osata ohjata ja opettaa, tehdä yhteistyötä sekä osata tehdä tutki- mus-, ja kehittämistyötä. (Opetusministeriö 2006).

Opinnäytetyön tavoitteena on kerätä tietoa ja ymmärrystä siihen, miksi nuoret aloittavat en- tistä nuorempina päihteiden käytön. Haastattelujen avulla on tarkoitus saada arvokasta tietoa nuorilta: millaisia päihdepalvelumalleja he tarvitsevat ja mistä he kokevat saavansa eniten hyötyä. Nuorten haastattelu on olennainen osa opinnäytetyötäni. Opinnäytetyöni keskeiset käsitteet ovat nuoret, päihteet, Kainuu, perhepalvelut, päihdepalvelut Kainuu. Opinnäyte- työssäni tulen tarkastelemaan teoreettisissa lähtökohdissa nuorten päihteiden käyttöä ja eh-

käisevää päihdetyötä. Lähtökohdista selviää esiymmärryksen nuorten päihdeiden käytöstä ja ehkäisevästä päihdetyöstä.

Opinnäytetyössäni toteutan kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta. Laadullinen tutkimus on kokonaisuus ja sen ideana on ymmärtää, tulkita ja luoda kuvaava malli tutkittavalle ilmiölle. On tärkeää että tutkija ymmärtää tutkittavan asian omassa yhteydessään ja osaa liittää sen analyysin avulla osaksi suurempaa kokonaisuutta. (Pitkäranta 2010, 20–21.)

Haastatteluaineiston keräämisessä minua ohjaa esiymmärrys tutkittavasta asiasta. Tämän pohjalta muodostan tutkimustehtävän. Aineiston analysointi tapahtuu sisällön analyysin avulla. Tämän avulla pystyn myös tulkitsemaan sisältöä. Tutkimustulosten sekä teorian avulla pystyn syventämään omaa esiymmärrystäni tutkittavaan aiheeseen sekä opinnäytetyöhöni. Näin ollen pystyn myös muodostamaan johtopäätöksiä, joita hyödynnän työssäni.

2 PÄIHDETYÖTÄ OHJAAVAT LAINSÄÄDÄNNÖT JA SUOSITUKSET

Päihdetyötä ohjaavat useat Suomen lainsäädännöt. Tarkastelen tässä kappaleessa lastensuojelulakia, päihdehuoltolakia, raittiustyölakia sekä alkoholi-, tupakka- ja huumausainelakia. Lisäksi käsittelen myös päihteyksiin liittyviä asetuksia, sekä kansallisia päihdetyölinjauksia. Nämä ovat tärkeä osa päihdetyötä.

2.1 Lainsäädäntö ja asetukset

2.1.1 Lastensuojelulaki

Lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. (Lastensuojelulaki 417/2007, 1§.)

Lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan tekemällä lastensuojelutarpeen selvitys ja asiakassuunnitelma sekä järjestämällä avohuollon tukitoimia. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat myös lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto. (Lastensuojelulaki 417/2007, 3§.)

Lastensuojelun lisäksi kunta järjestää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi 2 luvun mukaista ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoitossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Kun lapsi on lastensuojelun asiakkaana, edellä 2 momentissa tarkoitettua tukea järjestetään osana avo-, sijais- tai jälkihuoltoa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 3a§.)

2.1.2 Päihdehuoltolaki ja päihdehuoltoasetus

Päihdehuoltolain tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä edistää päihteiden ongelmakäyttäjän ja hänen läheistensä toimintakykyä ja turvallisuutta. Päihteellä tarkoitetaan tässä laissa alkoholijuomaa sekä muuta päihtymistarkoituksessa käytettävää ainetta. Kunnan on huolehdittava siitä, että päihdehuolto järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Päihdehuollon palvelujen ja toimenpiteiden järjestäminen ja kehittäminen kuuluu sosiaalihuollon osalta sosiaalilautakunnalle ja terveydenhuollon osalta terveyslautakunnalle. (Päihdehuoltolaki 41/1986, 1-3§.)

Sosiaalilautakunnan ja kunnan muiden viranomaisten on ehkäistävä alkoholin ja muiden päihteiden ongelmakäyttöä yleisesti lisäävien olosuhteiden ja elämäntapojen syntymistä. Sosiaalilautakunnan ja terveyslautakunnan on seurattava päihteiden ongelmakäyttöä kunnassa ja välitettävä tietoa ongelmakäytön syntyyn, ehkäisyyn ja hoidettavuuteen liittyvistä tekijöistä sekä annettava asiantuntija-apua muille viranomaisille samoin kuin kunnan asukkaille ja kunnassa toimiville yhteisöille. (Päihdehuoltolaki 41/1986, 5§.)

Päihdehuollon palveluja on järjestettävä yleisiä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja kehittämällä sekä antamalla erityisesti päihdehuoltoon tarkoitettuja palveluja. Sosiaali- ja terveydenhuollon yleisiä palveluja tulee kehittää siten, että niiden piirissä pystytään riittävästi hoitamaan päihteiden ongelmakäyttäjiä sekä tarvittaessa ohjaamaan avun ja tuen tarpeessa oleva henkilö erityisesti päihdehuoltoon tarkoitettujen palvelujen piiriin. Palvelut tulee järjestää ensisijaisesti avohuollon toimenpitein siten, että ne ovat helposti tavoitettavia, joustavia ja monipuolisia. (Päihdehuoltolaki 41/1986, 6§.)

Päihdehuollon palveluja tulee antaa henkilölle, jolla on päihteiden käyttöön liittyviä ongelmia, sekä hänen perheelleen ja muille läheisilleen. Palveluja on annettava henkilön, hänen perheensä ja muiden läheistensä avun, tuen ja hoidon tarpeen perusteella. Päihdehuollon alalla toimivien viranomaisten ja yhteisöjen on oltava keskenään yhteistyössä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä päihdehuollon ja muun sosiaali- ja terveydenhuollon, raittiustoimen, asuntoviranomaisten, työvoimaviranomaisten, koulutoimen, nuorisotoimen sekä poliisin keskinäiseen yhteistyöhön. (Päihdehuoltolaki 41/1986, 7&9§.)

Päihdehuoltoa järjestäessään kunnan on huolehdittava siitä, että palveluja on tarvittavassa laajuudessa saatavissa niinä vuorokauden aikoina, joina niitä tarvitaan. Asiakkaan päihdehuollon tarpeen arvioimiseksi ja hoidon saannin turvaamiseksi on yhdessä hänen kanssaan tarvittaessa laadittava kuntoutussuunnitelma. Tahdosta riippumatta toteutettavassa hoidossa kuntoutussuunnitelma on tehtävä kussakin tapauksessa. Kuntoutussuunnitelmaa on tarkistettava tarpeen mukaan. Kuntoutussuunnitelmassa on selvitettävä keskeiset asiat, joihin pyritään vaikuttamaan, sekä keinot ja arvioitu aika, jonka kuluessa tavoitteet pyritään toteuttamaan. Suunnitelmasta on käytävä ilmi, miten henkilön huollossa olevan lapsen hoidon ja tuen tarve on otettu huomioon. Kuntoutussuunnitelmassa on oltava selvitys päihdehuoltolain (41/86) 16 §:n 3 momentissa tarkoitetun hoidon jälkeen annettavan tuen järjestämisestä. (Päihdehuoltoasetus 635/1986, 1 & 2.)

2.1.3 Raittiustyölaki ja raittiustyöasetus

Raittiustyön tarkoituksena on totuttaa kansalaiset terveisiin elämäntapoihin ohjaamalla heitä välttämään päihteiden ja tupakan käyttöä. Yleisten edellytysten luominen raittiustyölle on ensisijaisesti valtion ja kuntien tehtävänä. Käytännön raittiustyön tekemisestä vastaavat pääasiassa kunnat sekä raittius- ja kansanterveysjärjestöt. (Raittiustyölaki 828/1982, 1 & 2§.)

Raittiustyön yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle ja sen alaisina aluehallintovirastoille. Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimii tämän lain mukaisissa asioissa päihde- ja raittiusasiain neuvottelukunta. Neuvottelukunnan asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään valtioneuvoston asetuksella. (Raittiustyölaki 1540/2009, 3§.)

Kunnan raittiustyöstä vastaavan toimielimen tehtävänä on: 1) seurata kunnassa tehtävää raittiustyötä ja muuta ehkäisevää päihdetyötä sekä tehdä esityksiä ja aloitteita raittiustyön ja muun ehkäisevän päihdetyön kehittämiseksi kunnan alueella; 2) seurata kunnan alkoholioloja sekä tehdä niitä koskevia aloitteita ja esityksiä; 3) tehdä esityksiä ja aloitteita päihteiden käytön ja päihdehaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi tarpeellisten näkökohtien huomioon ottamiseksi kunnan toimintojen suunnittelussa ja toteutuksessa; 4)

järjestää toimialaansa kuuluvaa koulutus-, tiedotus-, valistus-, neuvonta- ja ohjaustoimintaa; 5) toimia yhteistyössä kunnan koulu-, sosiaali-, terveys- ja vapaa-aikatoimen kanssa päihteiden käytön ja päihdehaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi; 6) toimia yhteistyössä raittiustyötä ja ehkäisevää päihdetyötä tekevien sekä muiden terveitä elämäntapoja edistävien yhteisöjen kanssa; sekä 7) huolehtia kunnan terveystoimesta vastaavan toimielimen kanssa tupakoinnin vähentämistä koskevasta valistus-, neuvonta- ja ohjaustoiminnasta. (Asetus raittiustyöasetuksen muuttamisesta 807/1992, 1§.)

Sen lisäksi, mitä raittiustyölaissa säädetään aluehallintoviraston tehtävistä, viraston tulee: 1) suunnitella, kehittää ja yhteen sovittaa toimialueellaan tehtävää raittiustyötä, muuta ehkäisevää päihdetyötä ja tupakointia vähentävää työtä; 2) avustaa kuntia raittiustyön, muun ehkäisevän päihdetyön ja tupakointia vähentävän työn neuvottelu- ja koulutus-tilaisuuksien järjestämisessä; sekä 3) toimia yhteistyössä eri viranomaisten ja yhteisöjen kanssa raittiustyön, muun ehkäisevän päihdetyön ja tupakointia vähentävän työn kehittämiseksi alueella. (Valtioneuvoston asetus raittiustyöasetuksen 5 ja 15§:n muuttamisesta 1804/2009, 15§.)

2.1.4 Alkoholilaki-, tupakka- ja huumausainelaki

Alkoholilain tarkoituksena on alkoholin kulutusta ohjaamalla ehkäistä alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Tämä laki koskee alkoholipitoisia aineita, niiden valmistusta, maahantuontia, maastavientiä, myyntiä ja muuta luovutusta, käyttöä, hallussapitoa ja kuljetusta sekä alkoholijuomien mainontaa. Alkoholipitoisista aineista, jotka ovat lääkkeitä tai lääkevalmisteita, säädetään erikseen. (Alkoholilaki 1143/1994, 1 & 2§.)

Tässä laissa tarkoitetaan alkoholipitoisella aineella sellaista ainetta tai tuotetta, joka sisältää enemmän kuin 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia. Alkoholipitoisiin aineisiin luetaan alkoholijuomat, alkoholivalmisteet ja väkiviina. (Alkoholilaki 1143/1994, 3§.)

Alkoholijuomaa ei saa pitää hallussaan eikä kuljettaa henkilö, joka ei ole täyttänyt kahdeksäntoista vuotta. Kahdeksantoista vuotta täyttänyt henkilö saa kuitenkin pitää hallussaan ja kuljettaa mietoa alkoholijuomaa. (Alkoholilaki 1143/1994, 34§.)

Laki kieltää alkoholijuoman välittämisen palkkiota vastaan. Alkoholijuoman välittäminen on kielletty myös ilman palkkiota henkilölle, joille 16§ mukaan ei saa myydä alkoholijuomia. (Alkoholilaki 1143/1994, 31§.)

Alkoholijuomaa ei saa alkoholimyymälässä myydä henkilölle joka on kahtakymmentä vuotta nuorempi, kuitenkin niin että mietoa alkoholijuomaa voidaan myydä kahdeksantoista vuotta täyttäneelle. (Alkoholilaki 1143/1994, 16§.)

Huumausainelain tavoitteena on huumausaineiden laittoman Suomeen tuonnin, Suomesta viennin, valmistuksen, levittämisen ja käytön ehkäiseminen. Tätä lakia sovelletaan huumausaineiden valvontaan. Lakia sovelletaan myös huumausaineiden lähtöaineiden valvontaan sen lisäksi, mitä siitä säädetään sisäkaupan lähtöaineasetuksessa ja ulkokaupan lähtöaineasetuksessa sekä lähtöaineasetusten täytäntöönpanoasetuksessa. (Huumausainelaki 373/2008, 1 & 2.)

Tupakkalaissa säädetään toimenpiteistä, joilla ehkäistään tupakkatuotteiden käytön aloittamista, edistetään niiden käytön lopettamista ja suojellaan väestöä tupakansavulle altistumiselta. Lain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden käytön loppuminen. (Tupakkalaki 693/1976, 1§.)

2.2 Päihdetyölinjaukset

Kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2009–2015 on vuonna 2009 Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisema suunnitelma. Tämän tarkoituksena on linjata mielenterveys- ja päihdetyön keskeiset periaatteet, sekä painotukset vuoteen 2015. Suunnitelma on ensimmäinen yhteinen linjaus mielenterveys- ja päihdetyön osalta valtakunnallisella tasolla. Mieli-suunnitelmassa painotetaan:

Asiakkaan aseman vahvistamista, mielenterveyden ja päihteettömyyden edistämistä ja ongelmien ja haittojen ehkäisyä ja hoitoa sekä kaikkien ikäryhmien mielenterveys- ja päihdepalvelujen järjestämistä painottaen perus- ja avohoitopalveluja. Palvelujärjestelmän kehittämisessä uusia keskeisiä linjauksia ovat matalakynnyksinen yhden oven periaate hoitoon tullessa sosiaali- ja terveyskeskuksessa ja yhdistettyjen mielenterveys- ja päihdeavohoitoyksiköiden perustaminen. Suunnitelman lopussa esitetään suunnitelman toteuttamiseen tarvittavat ohjauskeinot. (Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2009,5.)

Mieli – suunnitelma on saanut tukea sekä ministeriöstä, että hallitusohjelmasta. Suunnitelman toimeenpanoa on tukenut myös Sosiaali- ja terveysministeriö Kaste – hankkeiden ja valtakunnallisen ohjausryhmän resursseilla. Kaste – hankkeet ovat mielenterveys- ja päihdetyötä kehittäviä. Terveyden- ja sosiaalihuollon lakivalmisteluissa on huomioitu Mieli – suunnitelma ja lisäksi suunnitelman linjaukset löytyvät myös hallitusohjelmasta. THL (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos) on aktiivisen roolin kautta ollut mukana alueellisessa kehittämistyössä, sekä oman organisaationsa sisällä. Mieli – suunnitelman toimeenpanossa keskeisinä toimijoita ovat olleet kuntayhtymät ja kunnat. Lähes koko maassa on toiminut Kaste-hankkeita. Sisällöllisiltä painotuksiltaan nämä hankkeet eroavat toisistaan, mutta peruslähtökohdaksi nämä kaikki hankkeet ovat ottaneet Mieli – ohjelman. Käytännössä kehitystä vie eteenpäin muutama suunnitelman linjauksista. (Mielenterveys- ja päihdesuunnitelman toimeenpano puolivälissä 2012).

Linjaukset ovat seuraavat:

1. **Kokemusasiantuntijuuden** hyödyntäminen hoidon kehittämisessä sekä **vertaistytön** tuominen ammatillisen hoidon tueksi ovat saaneet jalansijaa.
2. **Tahdosta riippumattoman hoidon** lainsäädäntöä uusitaan ja kehitetään uusia keinoja, jotta pakkoa tarvittaisiin hoidossa entistä vähemmän.
3. **Matalakynnyksiset**, mielenterveys- ja päihdetyön osaamista yhdistävät **peruspalvelut** ovat lisääntyneet ja erilaisia yhteistyömuotoja perus- ja erityispalveluille viritetään. (Mielenterveys- ja päihdesuunnitelman toimeenpano puolivälissä, 2012.)

3 NUORET JA PÄIHTEET

Tässä kappaleessa avaan seuraavia käsitteitä: nuoruus, päihteet ja nuorten alkoholin käyttö sekä myös alkoholin vähittäis- ja anniskelumyynnin ikärajoja.

3.1 Nuoruus

Nuorisolain (72/2006) 2§:n mukaan nuorella tarkoitetaan alle 29- vuotiasta. Lastensuojelulain (417/2007) 6§:n mukaan alle 18 – vuotiasta pidetään lapsena ja nuorena 18–20 – vuotiasta.

Nuoruudessa tapahtuu nopea ja laaja-alainen kehitys. Missään muussa elämänvaiheessa ei näin nopeaa muutosta tapahdu. Varhaisnuori on iältään 12–15 – vuotias. Usein nopeat ja laajat muutokset saavat sekä nuoren, että hänen vanhempansa hämilleen. Murrosikäisen tunne-elämässä voi tapahtua suurta kuohuntaa, tunteet heittelevät laidasta laitaan ja nämä muutokset voivat hämmentää nuorta. Tässä iässä nuoret alkavat irrottautua vanhemmistaan ja kokeilevat rajoja. Kehittymisen kannalta itsenäistyminen on välttämätöntä. Myös kaverit tulevat tässä iässä tärkeiksi ja nuoret hakevat hyväksyntää muilta. Kavereiden hyväksyessä nuoren voi olla hänen helpompi hyväksyä myös itsensä. Keskinuoruudessa (15–18 -vuotiaat) nuoret ovat yleensä käyneet jo lävitse pahimmat murrosiän myrskyt. Nuori etsii omaa identiteettiään etsimällä ja kokeilemalla. Tämän ikäiset nuoret tarvitseva tilaa itsenäistymiseen, mutta vanhempien vastuulla on edelleen esimerkiksi päihteiden käyttöä koskevat rajat. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto).

Nuoruus on siirtymävaihe lapsuudesta aikuisuuteen. Siirtymävaihe alkaa murrosiässä, jolloin lapsen fyysiset ominaisuudet muuttuvat kohti aikuisuutta. Murrosikä alkaa tytöillä keskimäärin noin 12 vuotiaana ja pojilla hieman myöhemmin. Joillakin murrosikä voi alkaa vasta 16 vuotiaana. (Anttila ym. 2006, 127.)

3.2 Päihteet

Päihteistä puhutaan paljon, mutta mitä päihteet ovat? Päihdelinkin (2006) mukaan päihteet ovat: ovat kemiallisia aineita, joita ihminen käyttää päihtyäkseen, sekoittaakseen tai muuttaakseen omaa olotilaansa. Päihteet voidaan luokitella kahteen eri kategoriaan: laittomiin ja laillisiin. Laittomiin päihteisiin kuuluu: huumausaineet esimerkiksi amfetamiini, ekstaasi, kokaiini, heroïini, LSD, hasis, marihuana sekä kannabis. Laillisiin päihteisiin kuuluvat: alkoholi, tupakka. Lisäksi on olemassa muita päihteiksi luokiteltavia aineita kuten: liuottimet, liimat, lakat sekä päihdetarkoitukseen käytettävät lääkeaineet. (Päihdelinkki 2006.)

3.3 Nuorten alkoholin käyttö

Päihderiippuvuuteen altistavia taustasyitä on tutkittu paljon ja niistä on saatu runsaasti tietoa. Ongelma on kuitenkin siinä miten soveltaa tietoa käytäntöön, jotta siitä saataisiin paras mahdollinen hyöty. (Stel 1999, 14.)

Erilaiset ympäristöt vaikuttavat nuoren saamiin malleihin. Esimerkiksi päihteisiin, terveyteen ja ympäristöön liittyvät mallit nuoret omaksuvat ystävien, yhteisön ja perheen kulttuurisessa ja sosiaalisessa ympäristössä. Siitä millaisia valintoja nuori tekee, riippuu paljon siitä minkälaisen mallin aikuiset nuorille näyttävät. Nuorten valinnat vaihtelevat paljon. Toiset nuoret elävät raittiina, toiset kokeilevat päihteitä hillitysti ja taas toiset tavoittelevat vain päihtymystä. Näihin valintoihin vaikuttaa esimerkiksi nuorten voimavarat, elämäntilanne ja taustatekijät. Nämä voivat joko altistaa tai suojata nuorta. Sosiaaliset taidot, tieto ja itsetunto ovat sisäisistä voimavaroista tärkeimpiä. (Pirskanen 2011, 4.)

World Health Organization (WHO) vuonna 2011 tehdyn tutkimuksen mukaan nuorten vahingollinen juominen on monessa maassa kasvava ongelma. On tutkittu, että matala- ja keskituloisissa maissa murrosikäisistä tytöistä 14 prosenttia ja 13–15-vuotiaista pojista 18 prosenttia käyttää alkoholia. Alkoholin käyttö lisää riskialtista käyttäytymistä, sekä vähentää itsehillintää. Alkoholi on tutkimuksen mukaan ensisijainen syy nuorten vammoille, mukaan lukien tieliikenneonnettomuudet, väkivalta ja etenkin perheväkivalta sekä ennenaikaiset kuolemat. Kun alkoholin käyttö havaitaan, neuvojen ja neuvonnan väliintulot voivat myötävaikuttaa vahingollisen käytön vähentämiseen. (WHO 2011.)

Alkoholin käyttö on lisääntynyt Suomessa suuresti viimeksi kuluneiden viiden vuosikymmenen aikana. Vuonna 2008 alkoholijuomien tilastoitu kulutus oli 100 prosentin alkoholina 10,4 litraa asukasta kohden. Määrä on noin kolminkertainen vuoteen 1968 verrattuna. Alkoholia käyttävillä on kaksinkertainen kuolemanriski verrattuna muuhun väestöön. On tutkittu, että alkoholi lisää lukuisia terveysriskejä. Runsas alkoholinkäyttö ja jopa yksittäinen humalakerta voi johtaa terveydellisiin haittoihin, sekä myös sosiaalisiin haittoihin. Yleensä haitat kohdistuvat alkoholin käyttäjään ja hänen lähiympäristöönsä. Haitat voidaan jakaa akuutteihin ja kroonisiin haittoihin. Akuutin haitan voi ajatella olevan esimerkiksi alkoholin käytön seurauksena tapahtunut onnettomuus, kun taas krooniset haitat ilmestyvät yleensä pitkäaikaisen alkoholinkäytön seurauksena. (Mustonen, Mäkelä, Tigerstedt 2010, 20 & 15).

Suomessa alkoholi on edelleen eniten terveysongelmia aiheuttava päihde. Julkisuudessa on toistuvasti tullut esiin huolestuttavaa tietoa nuorten ja jopa lasten päihteiden käytöstä. Paikkakuntakohtaiset kouluterveystutkimukset ovat tuoneet kunnilla lisätietoa nuorista. Valtakunnallisten nuorten terveystapatutkimusten mukaan nuorten alkoholinkäyttö ja humalajuominen yleistyi 1900-luvun lopulle saakka. Tämän näyttää selittävän se, että nuoret aikuisuivat biologisesti entistä varhaisemmassa vaiheessa ja heillä oli ollut käytössään enemmänkäyttövaraa. Vuosituhannen alkupuolella nuorten alkoholinkäyttö vähentyi. Vaikka vähene mistä tapahtui, käyttävät nuoret kuitenkin runsaasti alkoholia. (Mustonen & Simpura 2005.)

Alkoholinkäyttö aloitetaan entistä nuorempina, yleensä 13–15-vuotiaana. Sukupuolieroja on myös nähtävillä eri tutkimuksissa. Ikärajoitukset eivät estä nuoria saamasta alkoholia. Nuorten alkoholinkäyttö on erotettavissa kolmeen erilaiseen ilmiöön. Ensimmäinen ilmiö on ”karnevaali-ilmiö”, jolloin arki ja juhla erottuvat toisistaan. Nuoret rikkovat arkielämän sääntöjä, sekä ylittävät normeja. Tämä tapa näyttäytyy yleensä kontrolloimattomana juomisena. Toisessa ilmiössä nuoret eivät riko sääntöjä tai ylitä normeja, vaan he osaavat käyttäytyä asiallisesti ja käyttävät alkoholia vain pieninä annoksina. Kolmas juomatapa on yksilökeskeinen, jossa korostuu tunnetila ja tärkeys. (Tiilikainen 2009, 17- 18).

Nuorten alkoholinkäyttöä on tutkittu Suomessa paljon. Tunnetuimpia tutkimuksia ovat esimerkiksi valtakunnallinen Nuorten terveystapatutkimus (NTTI), jonka toteuttaa Sosiaali- ja terveysministeriö. Toinen valtakunnallinen tutkimus on Kouluterveyskysely, joka on toteutettu vuosina 2003–2011. Kolmantena esimerkkinä on Euroopan laajuisesti käytössä oleva Eurooppalainen koululaistutkimus eli ESPAD. (Salasuo & Tigerstedt 2007, 9.)

Kouluterveyskyselyn tuloksissa on selvinnyt, että peruskoulun kahdeksas ja yhdeksäs luokkalaisten humalahakuinen juominen vähintään kerran kuukaudessa on pienentynyt 2000-luvulla, lukuun ottamatta vuosia 2004/2005. (Kaikkonen, Mäki, Hakulinen-Viitanen, Markkula, Wikström, Ovaskainen, Virtanen, Laatikainen 2012, 145).

Alkoholilaki kieltää alkoholin myynnin ja anniskelun alle 18-vuotiaille. Tästä huolimatta nuoret saavat suhteellisen helposti ostettua alkoholia esimerkiksi kavereidensa kautta. Myös useiden nuorten vanhemmat ostavat alaikäisille lapsilleen alkoholia. Usein vanhemmat perustelevat tekemisiään sillä, että eivät halua lastensa juovan alkoholia muualla ja salaa vaan mieluiten ostavat alkoholia kotiin jossa he saavat valvovan silmän alla maistella alkoholia. Tämä kuitenkin ei ole laillista. Sosiaali- ja terveysalan organisaatio (STAKES) teetti kouluterveys-tutkimuksen vuonna 2007 ja sen mukaan pystyttiin osoittamaan, että vanhemmilla on paljon merkitystä siihen miten heidän alaikäiset lapsensa käyttävät päihteitä. Nuoret joiden vanhemmat sallivat alkoholin käytön, käyttävät sitä useammin kuin nuoret, joiden vanhemmat eivät sitä salli. Vanhempien päihteiden käytöllä ei näyttäisi olevan niinkään vaikutusta nuorten päihteiden käyttöön kuin heidän asenteellaan. Tutkimuksen perusteella on osoitettu, että nuorten päihteiden käytöllä on yhteys muun muassa ystävien tukeen, äidin koulutukseen sekä päihdetietouteen. Jos vanhemmilla ja nuorella on vuorovaikutussuhde keskenään ja vanhemmat valvovat nuoren tekemistä on niin ikään sen todettu olevan yhteydessä nuoren päihteiden käyttöön. Nuori joka opiskelee ja asuu kotona käyttää vähemmän alkoholia kuin nuori joka opiskelee, mutta ei asu kotona. (Apell 2008, 17.)

Lasten ja lapsiperheiden terveys- ja hyvinvointi raportin (2012) mukaan voidaan kuitenkin kyseenalaistaa edellä mainitun tekstin tulos. LATE tutkimuksessa on havaittu, että tosi humalaan juominen ja tupakointi ovat yleisempää niillä nuorilla joiden vanhemmilla on vähintään lievästi kasvanut alkoholinkäytön riski ja joiden vanhemmat tupakoivat. Myös vanhempien tupakointi on edelleen yleistä. (Kaikkonen ym. 2012, 7.)

3.4 Alkoholin vähittäismyynti- ja anniskelumyynnin ikäraajat

Alkoholijuomien vähittäismyynnin sekä anniskelumyynnin ikäraajat ovat erilaisia Pohjoismaissa sekä Euroopan maissa. Suomessa tehtiin uusi ikäraja- ja valvonnan oheistuksen muutos 2013 vuoden alusta. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että jokaiselta joka näyttää alle 30 – vuotiaalta kysytään paperit jos hän on ostamassa tupakkaa, tupakointivälineitä tai alkoholia.

Aiemmin viiteikä on ollut 23 – vuotta. Ohjeistuksen tarkoituksena on pyrkiä estämään alkoholin ja tupakan päätyminen lasten ja nuorten käyttöön. (Päivittäistavarakauppa ry 2012.)

(LIITE 6) on Alkon nettisivuilta löytynyt taulukko, jossa kerrottu Pohjoismaiden sekä eräiden Euroopan maiden alkoholin vähittäismyynnin sekä anniskelumyynnin ikärajat. Taulukko on vuodelta 2008, jonka jälkeen Tanska on kiristänyt alkoholilainsäädäntöään. Tanskassa ei saa myydä enää väkeviä yli 16,5 prosenttisia alkoholijuomia alle 18 – vuotiaille. Muutos on astunut voimaan vuoden 2011 alusta. Oluen ja viinien myynti kuitenkin pysyi samana ja niitä saa edelleen myydä 16 – vuotiaille. (Oksanen 2010.)

4 NUORTEN PÄIHTEIDEN KÄYTTÖ KAINUUSSA

Seuraavassa käsittelen lyhyesti Kainuussa toteutettuja tutkimuksia ja hieman myös niiden tuloksia. Lisäksi Tieto toiminnaksi – hankkeen taustaa ja perhepalveluita Kainuun osalta. Kainuussa on toteutettu useita tutkimuksia nuorten päihteiden käyttöön liittyen. Seuraavat tutkimukset ovat Terveyden ja hyvinvointilaitoksen toteuttamia (THL).

Kouluterveyskyselyä on toteutettu peruskoulujen 8. ja 9. luokkien oppilaille vuodesta 1996 alkaen, lukiolaisille vuodesta 1999 alkaen ja ammatillisissa oppilaitoksessa opiskeleville vuodesta 2008 alkaen. Kouluterveyskyselyn tarkoituksena on koota tietoa nuorten terveydestä ja terveystottumuksista, kouluoloista, elinoloista sekä oppilas-, ja opiskelijahuollosta. Kyselyn tulosten avulla voidaan tukea nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kehittämistä kunnissa ja oppilaitoksissa. (Kouluterveyskysely).

Kouluterveyskyselyn (2011) loppuraportissa on vertailtu peruskoulun kahdeksas ja yhdeksäs luokkalaisten keskuudessa tapahtuneita muutoksia päihteiden käytössä. Vertailu tulokset on saatu vuosina 2003–2011. Muutoksia on tapahtunut, mutta valitettavasti huonompaan suuntaan. Humalajuominen vähintään kerran kuukaudessa on yleistynyt, päivittäisessä tupakoinnissa ei ole tapahtunut muutosta ja laittomien huumeiden kokeilu yleistyi. Sukupuolten osalta ei löydy merkittäviä eroja. Lukion ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoilla muutoksia tapahtui myös vuosina 2003–2011. Päivittäinen tupakointi lisääntyi, humalajuomisessa (vähintään kerran kuukaudessa) ei ole tullut merkittäviä muutoksia ja laittomien huumeiden kokeilu yleistyi. Myöskään lukiolaisten sukupuolten osalta ei löydy merkittäviä eroja. (Kouluterveyskysely Kainuun raportti 2011, 16 & 26.)

Ammatillisten oppilaitosten ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoiden vertailu tapahtui vuosina 2009–2011. Ammattikoululaisten päivittäinen tupakointi vähentyi, humalajuomisessa ei tapahtunut juurikaan muutoksia ja laittomien huumeiden kokeilu lisääntyi. Ammattikoululaisten keskuudessa sukupuolten välillä ei löydy eroja, paitsi laittomien huumeiden kokeilun kohdalla. Pojilla huumeiden kokeilu on yleisempää kuin tytöillä. Tupakoinniksi lasketaan tässä tutkimuksessa: ”jos nuori tupakoi kerran tai useamman kerran päivässä”. Laittomien huumeiden kokeiluksi lasketaan: ”jos nuori on vähintään kerran kokeillut seuraavia huumeita: marihuana, hasis, ekstaasi, Subutex, heroïini, kokaiini, amfetamiini, LSD:tä, gam-

maa tai muita vastaavanlaisia huumausaineita”. (Kouluterveyskysely Kainuun raportti 2011, 36.)

THL:n Lasten ja nuorten terveysseurannan kehittäminen (LATE) – hankkeessa toteutettiin vuosina 2007–2008 tiedonkeruu jossa oli mukana 10 terveyskeskuksen lastenneuvolat, sekä kouluterveydenhuollot. Tiedot kerättiin määräaikaissa terveystarkastuksissa ja tarkoituksena oli saada tietoa lasten ja lapsiperheiden terveyseroista. Lastenneuvolan kohderyhmänä olivat puoli-, yksi-, kolme- ja viisivuotiaat lapset, sekä kouluterveydenhuollossa ensimmäisen, viidennen ja kahdeksannen (tai 9.) luokkien oppilaat. Kainuun maakunnassa ja Turun kaupungissa kerättiin erillisotoksena tietoa vuosina 2007–2009 osana TEROKA – hanketta (THL:n ja työterveyslaitoksen väestöryhmien välisten terveyserojen kaventamiseen tähtäävä hanke). (Kaikkonen ym. 2012, 6.)

Opinnäytetyöni prosessin aikaan paikallisessa lehdessä kirjoitettiin useita kertoja nuorista ja heidän päihteiden käytöstä. Seuraavien kappaleiden tiedot ovat peräisin Kainuun sanomien artikkeleista, joissa kerrotaan esimerkiksi Kainuun huumeatilanteesta.

Helmikuussa 2012 toteutettiin Virta Kainuu – hankkeen kysely jonka tarkoituksena oli selvittää 15–29 –vuotiaiden nuorten huumeiden ja lääkkeiden väärinkäyttöä. Kyselyn mukaan huumeiden varmoja käyttäjiä löytyi Kainuusta 73 joista 15–17 –vuotiaita on kahdeksan. Epäilyjä huumeiden käyttäjistä oli 265 joista 15–17 –vuotiaita oli 35. Varmoja lääkkeiden käyttäjiä löytyi 70 ja epäilyjä 189 joista Kajaanin seudun osuus oli 159. Näiden tulosten pohjalta mielikuva kainuulaisesta lintukodosta voidaan unohtaa. On selvää, että huumeet ovat tulleet osaksi arkipäivää Kainuussa. Yleisimmin käytössä oleva huumausaine on tällä hetkellä kannabis jonka kotikasvatus on Kainuussa yleistä. Vuonna 2011 poliisin kirjaamien hampun käyttäjien joukosta löytyi puolenkymmentä alle 15-vuotiasta nuorta. Nuorten omien arviointien mukaan jopa 90 prosenttia 16 – vuotiaista on tutustunut huumeisiin. Huumerikoksista suurin osa paljastuu oheisrikosten yhteydessä esimerkiksi huumevelkojen ja rikosten sekä väkivalta tutkimusten yhteydessä. Muutama vuosi sitten Suomussalmella paljastui useita kannabiksen kasvattamoja sekä käyttäjiä, vaikka ongelmaa ei pitänyt olla. (Mustonen 2012, A2.)

Kannabiksen käyttö Kainuussa on lisääntynyt huomattavasti. Nuoret käyttävät runsaasti alkoholia ja kannabiksen käyttö on tullut siihen rinnalle mukaan. Monetkaan nuoret eivät pidä kannabista vaarallisena aineena. Lisäksi Kainuussa on tullut esille niin sanottu sieni-ilmiö nuorten keskuudessa. Tämä tarkoittaa että nuoret keräävät luonnosta myrkkysieniä joita he

käyttävät huumaustarkoitukseen. Kainuussa tiedostetaan, että huumeongelma on ryöstäyty-
nyt käsistä, mutta useassakaan kunnassa ei ole kuitenkaan resursseja vastata siihen. Kainuus-
sa on vuoden 2012 loppuvuodesta ollut 11 päihdetyöntekijää, mikä on minimisuosituksesta
kolmasosa. Nämä päihdetyöntekijät tekevät työtä yli 18- vuotiaiden kanssa. Tällä hetkellä
Kainuusta ei löydy tahoja, joka vastaa alle 18 – vuotiaiden riippuvuuksien hoidosta. Tilasto-
keskuksen luvut ovat huolestuttavia, sillä huumeongelmat ovat viimeisen neljän vuoden ai-
kaan kolminkertaistuneet Kainuussa. Vuonna 2008 Kainuun poliisin tietoon oli tullut 92
huumausainerikosta, vuonna 2011 luku oli 253 ja alkuvuoden 2012 luku oli kesäkuuhun
mennessä jo 83. Tilastojen mukaan Kainuussa kärkipäätä huumerikollisuuden osalta on pitä-
nyt vuosina 2008–2012 Kajaani. Vähiten huumerikollisuutta on näinä vuosina ollut Ristijär-
vellä jossa on kirjattu vain yksi tapaus vuonna 2012. (Nuotio 2012, A2-A3).

Seuraavassa taulukossa on kerrottu Kainuun huumerikollisuuden määrät vuosina 2008–2012.

(Kainuun Sanomat 25.9.2012,A3).

Huumerikollisuus Kainuussa 2008-2012		2008	2009	2010	2011	2012
Hyrynsalmi	Tammi-kesäkuu	-	1	1	1	1
	Tammi-joulukuu	-	4	1	1	-
Kajaani	Tammi-kesäkuu	31	37	68	89	64
	Tammi-joulukuu	48	92	120	155	-
Kuhmo	Tammi-kesäkuu	-	1	3	-	3
	Tammi-joulukuu	-	1	6	1	-
Paltamo	Tammi-kesäkuu	2	1	2	16	4
	Tammi-joulukuu	18	2	3	24	-
Puolanka	Tammi-kesäkuu	-	2	1	1	2
	Tammi-joulukuu	-	2	2	1	-
Ristijärvi	Tammi-kesäkuu	-	-	-	-	1
	Tammi-joulukuu	-	-	-	-	-
Sotkamo	Tammi-kesäkuu	1	1	-	11	3
	Tammi-joulukuu	3	17	11	12	-
Suomussalmi	Tammi-kesäkuu	1	-	6	28	3
	Tammi-joulukuu	4	1	9	35	-
Vaala	Tammi-kesäkuu	8	3	11	13	2
	Tammi-joulukuu	19	10	19	24	-
Kainuu	Tammi-kesäkuu	43	46	92	159	83
	Tammi-joulukuu	92	129	171	253	-

STT, lähde: Tilastokeskus, oikeustilastot/poliisin tietoon tullut rikollisuus

4.1 Tieto toiminnaksi – hankkeen tausta

Tieto-toiminnaksi hanke toimii ajalla 1.1.2011-31.12.2013 ja on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen rahoittama hanke. Hankkeen hallinnoijana toimii Kainuun maakunta-kuntayhtymä (1.1.2013 Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä) ja Projektipäällikkönä toimii Saara Pikkarainen. Hankkeessa toimii työryhmä, joka koostuu Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon perus-, erikois- ja erityistason henkilöstöistä mukaan luettuna koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon toimijoita. Tieto-toiminnaksi hankkeen ensimmäisenä vuonna on tehty nykytilakartoitus lasten ja nuorten sekä lapsiperheiden päihdepalveluista. Riippuvuushoidon osaaminen ja resurssit ovat keskitetty aikuispuolelle, jonka seurauksena nuorten päihdepalvelut ovat jääneet vähäisiksi ja palvelujen järjestymisvastuu osin epäselväksi. Kolmivuotisen hankkeen tavoitteena on luoda matalan kynnyksen päihdepalvelu lapsiperheiden ja nuorten tueksi, osaksi olemassa olevaa palvelujärjestelmää. Tärkeää on havaita ja puttua lapsiperheiden ja nuorten päihdeongelmiin riittävän varhaisesti sekä vahvasti. Toisena tavoitteena on luoda vastuiden ja työnjaon malli nuorten ennaltaehkäisevän, varhaisen tuen ja korvaavan päihdetyön varmistamiseksi ja toimijoiden sitouttamiseksi. (S.Pikkarainen, henkilökohtainen tiedonanto 2012.)

Matalan kynnyksen palvelut tarkoittavat toimintoja ja palveluja, joihin asiakkaalla on helppo tulla ja jossa nuori kohtaa aikuisen, ryhmän, vertaisen sekä päihteiden käytön varhaisen puheeksi oton, puuttumisen, ohjauksen ja tuen. Matalan kynnyksen palvelut ovat kunnan, kuntayhtymän sekä muiden päihdetyötä tekevien yhteistä moni ammatillista toimintaa, jossa lähtökohtana on tapauskohtainen ja tarpeenmukainen ohjaus, neuvonta ja tuki sekä erilaiset toiminnalliset ryhmät. Päihdepalveluihin voidaan sisällyttää muun muassa terveysneuvonta piste, jonka kautta on mahdollista saada esimerkiksi terapiaa, rokotuksia, puhtaiden välineiden vaihtoa ja päihdelääkärin konsultaatioita. (S.Pikkarainen, henkilökohtainen tiedonanto 2012.)

4.2 Perhepalvelut Kainuussa

Kainuun maakuntaan kuuluu yhteensä yhdeksän kuntaa. Asukkaita Kainuussa oli vuoden 2010 tilastojen mukaan 82 073. Kunnat Kainuussa suurimmasta asukasluvusta pienimpään ovat: Kajaani, Sotkamo, Kuhmo, Suomussalmi, Paltamo, Vaala, Puolanka, Hyrynsalmi ja Ristijärvi. Kaikki edellä mainitut kunnat kuuluvat Suomen suurimpiin. (Valtiovarainministeriö 2012.)

Perhepalvelut on organisoitu seudullisesti vuonna 2005. Perhepalvelut ovat jakaantuvat kolmeen seutuun: seutu 1 Kajaani, Vuolijoki, Paltamo. seutu 2 Kuhmo, Sotkamo ja seutu 3 (Ylä-Kainuu) Hyrynsalmi, Puolanka, Suomussalmi. Tällä hetkellä perhekeskuksia toimii Kainuussa kahdeksan: Puolangan perheasema, Suomussalmen perhekeskus, Hyrynsalmen perheasema, Paltamon perheasema, Vuolijoen perheasema, Kajaanin perhekeskus, Sotkamon perhekeskus ja Kuhmon perhekeskus. (Kainuun perhekeskukset kokoavat lapsiperheiden palvelut 2012,5.)

Perhepalveluiden tehtävänä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä on lapsiperheiden, lasten ja nuorten sekä syrjäytyneiden ja vammaisten itsenäisen selviytymisen tukeminen ja hyvinvoinnin edistäminen. (Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän palvelut)

Perhekeskusten perusajatus:

- Luodaan koko perheen hyvinvointia tukevien seudullisten perhekeskusten toimintamalli Kainuuseen kokoamalla lähipalvelut samaan verkostoon lapsiperheitä paremmin palveleviksi kokonaisuuksiksi.
- Turvataan asiakaslähtöiset, laadukkaat, keskenään yhteistyössä olevat 'matalan kynnyksen' lapsiperhepalvelut erityisesti harvaan asutuilla alueilla.
- Vahvistetaan perustason moniammatillista, ennaltaehkäisevää työtä
- varhaisen puuttumisen/tukemisen vahvistaminen eri menetelmin
- perhetyön ja sen sisällön kehittäminen

- parisuhteen ja vanhemmuuden vahvistaminen kehittämällä perhevalmennusta ja vanhempainkoulujen/-ryhmien toimintamalleja, vertaistoimintaa: koulutukset, kokeilut, työkäytäntöpohdinnat.
- Vahvistetaan eri toimijoiden yhteistyötä ja verkostoitumista: maakunnan sosiaali- ja terveyspalvelut, kuntien palvelut (varhaiskasvatus-, koulu- ja nuorisotoimet), järjestöt, yhdistykset, seurakunta ja muut kehittämishankkeet, perheet

(Kainuun perhekeskukset kokoavat lapsiperheiden palvelut 2012, 2.)

Perhepalvelut on organisaatio joka on palveluprosesseittain järjestynyt lapsiperheiden terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluihin, sekä vammais- ja aikuissosiaalityön palveluihin. Lapsiperheiden sosiaalipalveluihin kuuluu: perhetyö, lapsiperheiden kotipalvelu, lastensuojelu. Terveydenhuoltopalveluihin kuuluu: perheneuvola, äitiysneuvola, lastenneuvola, opiskelija- ja kouluterveydenhuolto. Erikoissairaanhoidon palveluihin kuuluu synnytystoiminta, naisten taudit, lasten somaattinen sekä psykiatrinen hoito.(Perhekeskukset Kainuuseen -hanke lopuraportti 2008,4.)

Perhekeskusten työssä kiinnitetään erityisen paljon huomiota varhaiseen puuttumiseen. Perheiden voimavaroja tuetaan, vahvuuksia hyödynnetään perhelähtöisesti ja moni ammatillisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa, että lapsiperheiden ongelmiin tartutaan mahdollisimman pian ja tuki tarjotaan mahdollisimman nopeasti. Myös valtakunnan tasolla perhekeskusten tärkeyteen on kiinnitetty huomiota. Ongelmia tuottaa kuitenkin se, etteivät perheet useinkaan tiedä millaisia palveluita on saatavilla ja mistä niitä voi hakea. Usein kun tilanne on kärjistynyt liian pahaksi, apu tulee liian myöhään. Tärkeää on riittävän varhainen ja oikeanlainen puuttuminen oikeaan aikaan. (Perhekeskukset kokoavat lapsiperheiden palvelut.)

Lasten ja lapsiperheiden terveys- ja hyvinvointierot raportin mukaan Kainuussa löytyy haasteita lasten, nuorten ja perheiden osalta. Raportissa korostui erityisesti lasten ja nuorten valistusten ja opetustoiminnan merkitys. Koulun ja perheen yhteistyö on tärkeää. Tämän takia olisikin tärkeää saada lasten vanhemmat tueksi valistustyöhön koulujen kanssa. Esimerkkinä nousi esille elintapojen edistäminen 5. ja 6. luokkalaisille. Tärkeänä asiana tuli esille valistuskasvatus, aktivointi, liikunta sekä nollatoleranssi alkoholinkäyttöön. Edellä mainittujen asioiden lisäksi eräs haastateltava oli ollut huolissaan rikoksenteekijöistä, joita on entistä nuorempia. Rikoksenteekijöiden taustalta on löytynyt pitkään jatkunutta syrjäytymistä.

Syrjäytyminen voi pahimmillaan jatkua pitkään ja aiheuttaa nuorille ahdistuneisuutta, joka taas pahimmillaan voi johtaa murhaan. Nuorten ongelmiin täytyisi pystyä puuttumaan jo varhaisessa vaiheessa. Myös positiivisia asioita löytyi Kainuussa. Ammatillinen koulutus on saanut osakseen arvostusta. Ennen nuoret kokivat joutuvansa ammattikouluun, mutta nykyisin he itse hakeutuvat sinne. Lisäksi syrjäytyneitä nuoria varten perustettu työpaja on tuonut paljon hyviä tuloksia. Nuoret tarvitsevat positiivisia esikuvia itselleen, kuten esimerkiksi liikunnallisia, koulussa menestyviä, raittiita ja tupakoimattomia nuoria. (Kaikkonen ym. 2008, 248–249.)

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Opinnäytetyöni tarkoitus on kuvata 13–16 vuotiaiden nuorten ajatuksia heidän päihteiden käytössä ja kerätä ajatuksia sekä ideoita erilaisista nuorille kohdistetuista päihdepalveluiden tukimuodoista.

Opinnäytetyön tavoitteena on saada tietoa ja kehittämisideoita nuorille suunnattujen päihdepalvelujen kehittämiseen. Haastattelujen tulosten avulla saadaan tietoja joita apuna käyttäen pystytään räätälöimään nuorille tarkoitettuja päihdepalveluja. Opinnäytetyön tuloksia hyödynnetään Tieto toiminnaksi – hankkeessa jossa kehitetään lapsiperheiden ja nuorten alle 18-vuotiaiden päihdepalvelumallia. Opinnäytetyö auttaa syventämään ja laajentamaan sairaanhoitaja asiantuntijuuttani sekä hoitotyön näkökulmaa.

Tutkimustehtävänä on kuvata:

1. Millaisten tahojen kautta nuoret kokevat saavansa apua päihdeongelmissaan?
2. Millaisten tukitoimien/tahojen kautta nuoret olisivat valmiita vastaanottamaan apua päihdeongelmissa?

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tässä kappaleessa kuvailen opinnäytetyöni tekoprosessia. Ensimmäiseksi käsittelen opinnäytetyöni lähtökohtia eli teoriataustaa, jonka jälkeen kerron kuinka haastateltavat valikoituivat ja kuinka tutkimus aineisto on kerätty. Lopuksi käyn läpi aineiston analysointivaiheen.

6.1 Opinnäytetyön lähtökohdat

Opinnäytetyöni tutkimusote on kvalitatiivinen. Lähtökohta laadullisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaus. Kvalitatiivisen tutkimuksen kautta tutkija saa kerättyä aineiston todellisten tilanteiden kautta ja tiedon hankinta on kokonaisvaltaista. Laadullisen tutkimuksessa on hyvä suosia metodeja, jossa haastateltavan ääni ja näkökulmat pääsevät esille. Tutkittava kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Kaikki tapaukset tulee käsitellä ainutlaatuisina ja aineiston tulkinta tulee tapahtua sen mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Saajavaara 2009, 164.)

Tiedonhankintamenetelmänä olen käyttänyt haastattelua. Tämän avulla nuoret pystyvät tuomaan näkemyksiään, ajatuksiaan ja mielipiteitään paremmin esille. Haastattelu aineiston kerääminen on joustavaa ja aineiston keruuta voidaan joustavasti säädellä vastaajia myötäillen ja aiheiden järjestystä on mahdollista muuttaa. Haastattelu on ainutlaatuinen tiedonkeruumenetelmä, sillä siinä tutkija on suorassa kielellisessä vuorovaikutus suhteessa tutkittavan kanssa. (Hirsjärvi ym. 2009, 204–205).

Haastattelu on kahden ihmisen vuorovaikutustilanne. Haastattelija pyrkii luomaan haastattelutilanteessa mahdollisimman avoimen ja luontevan tilanteen. Haastattelijan on osattava tarttua haastateltavan sanomisiin, jotta hän voi johdatella keskustelua eteenpäin. Etuna haastattelussa on sen joustavuus. Haastattelijalla on mahdollisuus toistaa kysymys, pyytää siihen tarkennusta tai oikaista väärinkäsityksiä. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 75.)

6.2 Teemahaastattelu

Aineistonkeruumenetelmänä käytin puolistrukturoitua teemahaastattelua. Kokosin paperille tutkittavan aiheen mukaiset teema-alueet (LIITE 3) sekä tarkentavat kysymykset joiden pohjalta haastattelut toteutettiin (LIITE 4). Pyrin kokoamaan teema-alueiden kysymyksiä eri osa-alueilta mahdollisimman monipuolisesti, sillä halusin kokonaisvaltaista tietoa nuorten päihteiden käytöstä.

Puolistrukturoidun haastattelu toteutetaan niin, että haastateltaville esitetään samoja kysymyksiä likipitään samassa järjestyksessä. Kuitenkin haastateltavalle halutaan antaa mahdollisuus kertoa asioista hänen omalla tavallaan. Valmiiden teemojen avulla haastattelun analysointi on helpompaa, sillä vastauksia voidaan käydä läpi teemoittain. (Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Teemahaastattelun avulla pystytään hakemaan vastauksia eri kysymyksiin ja tutkimaan erilaisia ilmiöitä. Haastattelussa edetään etukäteen laadittujen teemojen ja tarkentavien kysymysten avulla. Haastattelija ei voi kysellä mitä tahansa vaan hän pyrkii löytämään oleelliset vastaukset tutkimustehtävän mukaisesti. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 77.)

6.3 Aineiston keruu

Tutkimukseen osallistui yhteensä seitsemän 13–16 –vuotiasta nuorta Kajaanista, Sotkamosta sekä Paltamosta. Haastateltavat nuoret valikoituivat satunnaisesti. Tutkimus käsittelee nuorten päihteidenkäyttöä mutta haastateltavia haettaessa ei ollut merkitystä käyttääkö nuori päihteitä vai ei. Tärkeintä oli saada nuori haastatteluun mukaan kertomaan omista näkemyksistään. Haastattelut toteutuivat tammikuussa 2013. Haastatteluihin osallistui kolme tyttöä ja neljä poikaa.

Tutkimusta tehtäessä on tärkeää, että haastattelu paikka on nuorelle tuttu. Tämä auttaa nuorta tuntemaan olonsa turvalliseksi, koska kyseessä on kuitenkin vieras ihminen, joka häntä tulee haastattelemaan. Tutun paikan avulla voidaan luoda turvallinen ilmapiiri, jossa nuoren on helpompi vastata esitettyihin kysymyksiin. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 73–74.)

Haastattelut toteutettiin Kajaanissa sekä Paltamossa nuorten kotona. Sotkamolaisten nuorten haastattelut toteutuivat Sotkamon ja Vuokatin nuorisotaloilla. Kotiolot olivat rauhalliset ja haastattelut tehtiin rauhallisessa huoneessa. Sotkamon nuorisotalon haastattelu toteutettiin nuorisotalon yläkerrassa olevassa toimistossa, etteivät alakerran äänet häiritse haastattelua. Vuokatin nuorisotalo on Sotkamon nuorisotaloa pienempi ja näin ollen vapaita tiloja ei juuri ollut. Haastattelu toteutettiin nuorityöntekijöiden toimistossa, johon valitettavasti jonkin verran kuului aulasta äänet. Lisäksi eräs nuorisotyöntekijä tuli kesken haastattelun käymään huoneessa ja jouduimme hetkeksi keskeyttämään haastattelun. Mielestäni tämä ei kuitenkaan suuremmin asiaa haitannut ja pääsimme jatkamaan haastattelua nopeasti. Mielestäni haastattelut sujuivat hyvin, vaikkei ylimääräistä keskustelua aiheesta juurikaan syntynyt. Nuoret vastasivat pääasiassa vain kysytyyn kysymykseen.

Ennen haastattelua toimitin alle 15-vuotiaille nuorille sekä heidän vanhemmilleen kirjallisen tiedotteen opinnäytetyöstäni (LIITE1). Tarkoituksena oli ensin lähestyä nuorta ja kysyä olisiko hän kiinnostunut osallistumaan haastatteluun. Kun nuori itse oli halukas osallistumaan haastatteluun, hänelle annettiin suostumusasiakirjan toimitettavaksi kotiin. Suostumusasiakirjassa oli minun sekä Tieto-toiminnaksi projektipäällikön yhteystiedot joista vanhemmat tarvittaessa saavat lisätietoa haastattelusta.

Alle 18 – vuotiaiden vanhemmilta täytyy pyytää suostumus, koska haastatellaan alaikäistä nuorta (LIITE 1). Tiedotteessa täytyy tulla ilmi seuraavat asiat: Perustiedot tutkimuksesta, osallistumisen vapaaehtoisuus ja keskeyttäminen, tutkimukseen osallistuminen ja sen vaikutukset, tietosuoja ja mahdolliset kulut ja korvaukset. (Muistilista eettisen toimikunnan jäsenille ja tutkijoille 2009, 8–10.)

Yli 15-vuotiaat nuoret haastattelin heidän omalla luvallaan. Ennen haastattelua annoin jokaiselle nuorelle tiedotelapun vanhemmille vietäväksi. Tiedotteesta käy ilmi minkälaiseen tutkimukseen nuorta on haastateltu (LIITE 2).

Yli 15-vuotiasta voi haastatella ja hänestä voi julkaista kuvia kohtuullisen vapaasti. Huoltajan lupa ei ole ohjeen mukaan tarpeellinen, kun haastattelussa käsitellään esimerkiksi henkilön mielipiteitä ja kokemuksia hänen elämänpiiriinsä liittyvistä ja yleisistä yhteiskunnallisista kysymyksistä.(Lastensuojelun keskusliitto).

Jos alaikäinen on täyttänyt 15 vuotta ja ikäänsä, kehitystasoonsa sekä sairauden ja tutkimuksen laatuun nähden kykenee ymmärtämään tutkimuksen tai tutkimustoi-
menpiteen merkityksen ja kysymys on tutkimuksesta, josta on odotettavissa suoraa
hyötyä hänen terveydelleen, riittää siihen hänen tietoon perustuva kirjallinen suostu-
muksensa. Tällöinkin huoltajalle on ilmoitettava asiasta. (Laki lääketieteellisestä tut-
kimuksesta (488/1999, 8§.)

Nauhoitin haastattelut digitaalisella nauhurilla luotettavuuden parantamiseksi. Tallensin haas-
tattelut, jotta voisin paremmin keskittyä kuuntelemaan mitä nuorella on sanottavana ja tällä-
tavoin olin varma, ettei mitään oleellista jää huomaamatta. Haastattelujen kesto oli 5-
7minuuttia.

6.4 Aineiston käsittely ja sisällön analyysi

Prosessin ensimmäisessä vaiheessa on tärkeää purkaa haastattelu sana sanalta auki. Tutki-
muksen kannalta on tärkeää pelkistää materiaalia niin, että jäljelle jää vain tutkimuksen kan-
nalta olennaiset asiat. Aineiston purkamisessa täytyy ottaa huomioon, että vastaukset ovat
haastateltavien omia ilmaisujaan, josta ne kirjoitetaan pelkistettyyn muotoon. Tämän jälkeen
aineisto ryhmitellään, jolloin alkuperäiset ilmaukset käydään tarkasti läpi ja etsitään niiden
samankaltaisuudet ja eroavaisuudet. Samaa asiaa tarkoittavat aiheet luokitellaan samaan ryh-
mään. Tärkeää on antaa luokalle myös nimike joka kuvaa ryhmää. Prosessin viimeisessä vai-
heessa eli abstrahoinnissa erotetaan tutkimuksesta olennaiset tiedot, sekä valikoidut tiedot ja
näiden pohjalta muodostetaan teoreettisia käsitteitä. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 111–114.)

Teemoittelu tarkoittaa kvalitatiivisen aineiston luokittelua eri aihepiirien mukaan. Tutkimus-
aineistoa tarkastellaan analysointivaiheessa erilaisten nousevien piirteiden mukaan, jotka ovat
yhteisiä ja samankaltaisia haastateltavilta saatujen vastausten kesken. Esiin nostetut teemat
perustuvat haastattelijan omiin tulkintoihin haastatteluissa saaduista puheista ja sanomisista.
(Hirsjärvi & Hurme 2004, 175–176.)

Laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmänä voidaan käyttää sisällönanalyysiä. Sisällön ana-
lyysi on yleisesti käytössä oleva menetelmä, mutta sen käyttöä ei ole arvioitu systemaattisesti.
Sisällön analyysi voidaan määritellä usealla tavalla. Yleisesti se voidaan kuitenkin määritellä
menettelytavaksi jonka avulla voidaan analysoida dokumentteja objektiivisesti ja systemaatti-

sesti. Sisällön analyysin kautta voidaan kuvailla tutkittavaa ilmiötä ja sen avulla voidaan muodostaa esimerkiksi kategorioita, käsitekarttoja tai malleja tutkittavasta ilmiöstä. Onnistunut sisällön analyysi edellyttää, että tutkija kykenee pelkistämään tuottamansa aineiston ja pystyy muodostamaan tutkittavaan ilmiöön liittyviä käsitteitä. Sisällön analyysi voidaan tehdä kahdella eri tavalla: induktiivisesti eli aineistolähtöisesti tai deduktiivisesti eli teorialähtöisesti. Tutkimuksen tarkoitus määrää kumpaa vaihtoehtoa käytetään. Induktiivinen analyysi etenee aineiston ehdoilla. Analyysin tuloksena syntyy käsitteitä abstrahoinnin kautta. Tutkija pystyy perusteellisesti kuvaamaan osan tästä prosessista, mutta omien oivalluksien kirjoittaminen voi tuottaa hankaluuksia tutkijalle. (Kynäs, Elo, Pölkki, Kääriäinen & Kanste 2011, 139.)

Prosessin ensimmäisessä vaiheessa purin tekstit sanasta sanaan eli litteroin. Litterointi tarkoittaa aineiston kirjoittamista sanasta sanaan. (Hirsjärvi ym. 2009, 222.) Litteroin äänitteet heti haastattelujen jälkeen tietokoneelle. Valmista litteroitua tekstiä syntyi tulostettuna yhteensä 25 sivua, Calibri – fontilla. Fonttikoolla 11 rivivälillä 1,5. Litteroidussa tekstissä haastattelija on merkitty H-kirjaimella ja haastateltava V-kirjaimella.

Litteroinnin jälkeen pelkistin haastattelut ja sain näin karsittua tutkimukselle epäolennaiset vastaukset pois. Jäljelle jääneistä vastauksista koodasin samankaltaiset vastaukset värikyniä apuna käyttäen. Värien avulla sain yhdistettyä teemat ja vastaukset toisiinsa selkeämmin. Lopuksi yhdistelin jokaisen teeman alle siihen liittyvät vastaukset ja aloin muodostaa teoreettisia käsitteitä materiaalista. Tuhosin nauhoitukset heti litterointien jälkeen ja säilytin litteroidut tekstit niin, ettei kukaan ulkopuolinen ole päässyt niitä katsomaan. Aineistot on tuhottu heti sen jälkeen kun opinnäytetyöni oli hyväksytty ja julkaistu.

Tämän opinnäytetyön olen analysoinut sisällönanalyysin kautta. Analyysimenetelmä sopii strukturoimattomienkin aineistojen analysoimiseen. Tällä pyritään (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105.) saamaan tutkitusta ilmiöstä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa oleva kuvaus. Tutkimustehtävät ohjasivat analysointia ja etsin niiden avulla vastauksia haastatteluaineistoista. Yksi tekemistäni analyysiluokitteluista löytyy (LIITE 5)

6.5 Teemahaastattelun runko

Haastattelut toteutettiin teemahaastattelun avulla. Teemat mietittiin tarkoin ennen haastatteluja ja lopulta valikoitui seuraavat teemat joihin vastauksia haettiin.

- Päihteet
- Perhe
- Päihteiden käyttö
- Kaveripiiri
- Onko päihteiden käyttöön puututtu
- Millaista apua nuoret saavat
- Nuorten tapahtumat

Pääteemojen alle ryhmittelin tarkemmin vielä asioita joihin halusin saada nuorilta vastauksia.
(LIITE 3)

7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Tässä luvussa käsittelen haastatteluaineiston tuloksia teemahaastattelulomakkeen teemojen mukaisesti. Haastattelujen avulla en saanut vastauksia kaikkiin tutkimustehtäviin. Tätä asiaa käsittelen oma pohdinta – osiossa.

7.1 Pähitteet ja perhe

Haastateltavat vastasivat lyhyesti kysymyksiin. Nuorilta kysyttiin mitä he ymmärtävät sanalla päihde. Vastaus oli kaikilla samankaltainen: alkoholi, huumeet ja tupakka. Yksi haastateltavista nuorista mainitsi vastauksessaan koukuttavat aineet ja yksi jäi miettimään onko tupakka päihde. Halusin tarkentaa vielä kysymystä ja kysyin pitävätkö nuoret myös imppaamista ja lääkkeitä päihteenä. Jokainen nuorista vastasi myöntävästi.

”no ne on niinku alkoholi, tupakka, huumeet niinku kaikki koukuttavat aineet ja semmonen.”

”varmaan alkoholi ja niin sit niinku huumeet..en tiää lasketaanko tupakka päihteisiin mutta ainaki niinku samassa asia haarassa että”

”...joo..lääkkeet varsinki sillo jos ottaa alkoholin kanssa vaikka kipulääkkeitä tai jottain tämmösiä..se on varmaan aika päibe..sitten imppaaminen..on se..”

”no imppaaminen ainaki on että se on niinku vähän niinku päihde”

On tutkittu, että vanhempien ero voi koskettaa syvästi lapsia. Haastatteluissa kysyttiin ketä haastateltavan perheeseen kuuluu. Lähes kaikilla nuorilla on sisaruksia yhtä lukuun ottamatta. Haastateltavista nuorista kolme ovat perheensä nuorimpia lapsia ja toiset kolme perheensä vanhimpia lapsia. Perheet ovat pääsääntöisesti sellaisia joihin kuuluvat sekä äiti että isä, muutama perheistä on ”uusioperhe”.

” äiti, isä, isovelji ja isosisko.”

”kaks veljee, kaks siskoo, koira, isäpuoli ja äiti”

Päihteiden käyttö on yleistä myös lapsiperheen vanhemmilla. Avioeron taustalla voi juuri olla vanhemman runsas alkoholin käyttö tai alkoholismi. Nuorten vastausten perusteella voidaan todeta, että usein alkoholi ja sauna yhdistetään toisiinsa. Vastauksissa ilmeni, että ”saunakalja” otetaan useassa perheessä. Vanhempien välillä on eroja alkoholin käytössä. Vastausten perusteella äidit käyttävät harvemmin alkoholia kuin perheen isät. Myös runsasta alkoholin käyttöä esiintyy muutamassa perheessä isän kohdalla. Tupakointia on noin puolella vanhemmista ja loput eivät polta lainkaan. Kolmen nuoren vanhemmista molemmat polttavat tupakkaa ja yhden nuoren isä polttaa, mutta äiti ei.

”..mm..no tupakkaa...sillon tällön saattaa olla sitä alkoholia..”

”noo..äiti polttaa tupakkaa ja isä polttaa tupakkaa ja iskä juopi niinku joskus vaan jonku kaljan niin vaikke sauna kaljan tai joku semmonen esim viikonloppuisin vaan ei paljoo”

7.2 Nuorten päihteiden käyttö ja kaveripiiri

Haastateltavista nuorista vain yksi vastasi, ettei ole koskaan kokeillut tupakkaa tai alkoholia. Nuorista neljä ei käytä tällä hetkellä mitään päihteitä, kaksi kertoo käyttävänsä joskus alkoholia ja kolme on maistellut alkoholia. Kaksi nuorista on lopettanut tupakoinnin.

” mm..tupakkaa poltin vasta säännöllisesti mutta nyt lopetin ja mm..alkoholia tosi harvoin..kerran kaks vuodessa ehkä korkeintaan..”

”mm..alkoholia saatan joskus käyttää mutta en mitään muuta”

Jos kaveripiiri on tiivis voi olla haastavaa olla erilainen ja olla menemättä muiden ehdotuksiin mukaan. Tämä näyttäytyy myös usein päihteiden käytössä. Osa kavereista saattaa käyttää päihteitä ja houkutella muita myös mukaan kokeilemaan päihteiden käyttöä. Kaveripainostus voikin olla syy siihen miksi myös toiset lähtevät mukaan kokeilemaan päihteitä. Nuoret eivät halua joutua ryhmän ulkopuolelle ja olla erilaisia. Täytyy myös muistaa se, etteivät kaikki nuoret ole samankaltaisia vaan löytyy kuitenkin myös sellaisia jotka uskaltavat sanoa ei päih-teille.

”mm..mun kaveriporukka on ainakin semmonen että ei oo kaikki ees juonu niinku läbeskään sil-leen että ei oo ollu ollenkaan ollu kertaakaan ollu humalassa et on niinku maistelleet muutaman

mutta mun kaveriporukassa ei oo semmosta painostusta siihen että minkälaisiin päihteiden käyttöön..”

Vastausten perusteella voidaan tulla samaan johtopäätökseen eli porukkaan kuuluminen on nuorten mielestä suurin syy siihen miksi nuori kokeilee päihteitä. Toisena asiana he mielsivät syyksi kokeilunhalun ja vasta viimeisenä tuli hauskuus. Näistäkin asioista voidaan tehdä johtopäätöksiä, että porukkaan kuuluminen on suurin syy siihen miksi nuoret kokeilevat päihteitä.

” mm..varmaan se kokeilu ja sitten ku kaikki muut kokeilee nii sitte itekki haluaa mennä siihen mukaan.”

” no varmaan se ku kaveri käyttää ja sitte toinen kaveri käyttää ja sit kolmas kaveri käyttää ja sitten siinä niinku leviää se tilanne.”

Haastateltavien nuorten kaveripiirit koostuivat melkein kaikilla samanikäisistä kavereista kuin he itse ovat. Myös kaveripiiristä löytyy sellaisia jotka käyttävät päihteitä esimerkiksi tupakoivat. Noin puolella vastaajista ei löydy kaveripiiristä päihteiden käyttäjiä lainkaan, mutta nuoret tuntevat sellaisia jotka päihteitä käyttävät. Kukaan nuori ei kertomansa mukaan ollut huolissaan kaverinsa tai tuttavien päihteiden käytöstä

7.3 Päihdevalistus ja päihteiden käyttöön puuttuminen

Nuoret kertoivat, että peruskouluissa järjestetään yläluokille päihdevalistusta säännöllisin väliajoin vähintään kerran vuodessa. Ala-asteella oleville nuorille ei juurikaan vielä päihteistä puhuta.

”..no ehkä liian vähän että nii tosi moni alle kuutos luokkalainen ei ees tiä niinku mitä se todellisuudessa on.”

Ammattikouluissa ja lukioissa päihde asioista ei nuorten mukaan enää juurikaan puhuta. Nuoret yläasteikäiset kokivat, että päihdevalistusta yläasteella on sopivasti. Kysyttäessä puututaanko nuorten päihteiden käyttöön kotona ja koulussa vastaukset olivat vaihtelevia. Suurin osa oli sitä mieltä, että kotona kyllä on puututtu päihteiden käyttöön, mutta koulussa voitaisiin puuttua enemmän.

”no koulussa se on ihan naurettavaa kun koulun pihalla polttavat tupakkaa ja ei siinä oikeen mittään järkee minun mielestä että..tuota kotona varmaan jos minä käyttäisin kjoittain niin siihen puututtas aika nopeesti.”

”no itse asiassa must tuntuu et ihan liian vähän että joillakin niin ei huomata ollenkaan jos se huomataan nii sit se annetaan vaa olla”

7.4 Millä tavalla nuoria päihdeongelmaisia voitaisiin auttaa

Tähän vastaukseen vastaaminen oli nuorille ehkä se suurin haaste. Nuoret olivat sitä mieltä, että suuri osa nuorista ei edes tunnista omia ongelmiaan. Osa luultavasti sivuuttaa ongelman- sa eivätkä suostu myöntämään, että heillä on ongelma päihteiden käytössä. Yleisesti tiedetään, että päihteet ovat koukuttavia aineita eikä niistä välttämättä edes haluta eroon

”kyllä ne varmaan..niinku että jos ne ei pääse tupakalle vaikka..nii..kyllä niillä on semmonen että ne on vähän semmosia niitä niinku..öö..niillä on silleen vaan että ne tarvibtee sitä tupakkaa.”

”mm..en tiä sillä tavalla että osa tunnistaa ja osa ei että..sitte että kaveripiiri varmasti sanoo jossain vaiheessa jos mennee liian pitkälle”

Kysyin nuorilta ajatuksia minkälaista apua nuoret päihdeongelmaiset olisivat valmiita vastaanottamaan. Vieraalle ihmiselle keskusteleminen tuntui nuorista haastavalta. Nuoret kokivat, että olisi helpompaa lähteä puhumaan tutulle ihmiselle kuin vieraalle. Yksi nuorista oli sitä mieltä, että ainoa vaihtoehto päihdeongelmaiselle nuorelle on pakkohoito. Myös kavereiden tuki koettiin tärkeäksi.

”se on varmaan se suurin ongelma se vastaanottamine..ei varmaan kovin moni tuu sanomaan et minä tarvitsin appuu tämän kansa..pakkohoito varmaan ainoo joillekki ihmisille että tota en tiä..”

” musta tuntuu että lähinnä jos silleen koittaa mieltä et mitä vois kehittää niin semmonen ihminen tulis niinku..ois sillä tavalla avun auttaja että se niinku no vähän niinku terapeutti et se alottas niinku kyselemään ja näin että juttelis ihan muita asioita ja sitte niinku tulis sen nuoren tasolle ja näin..sitten kun se nuori alkaa luottaa siihen sitte ehkä alkas kyselemään enemmän niistä asioista et- tä millä tavalla sitä apua tarvibtee..”

7.5 Nuorten tapahtumat

Kainuussa järjestetään nuorille melko vähän erilaisia tapahtumia ja aktiviteetteja. Useissa kunnissa ei ole välttämättä resursseja järjestää nuorille esimerkiksi viriketoimintaa ja tapahtumia. Tämä toisaalta voi aiheuttaa nuorten lisääntyneitä päihteiden käyttöä sillä nuorilla ei ole juurikaan muuta tekemistä viikonloppuisin. Kaikki haastateltavat nuoret kaipasivat Kainuuseen erilaisia konsertteja ja musiikkitapahtumia. Musiikki oli jokaiselle nuorelle tärkeä asia. Sotkamolaiset nuoret olivat sitä mieltä, että Sotkamossa järjestetään nuorille riittävästi päihteettömiä tapahtumia ja nuorilla on paikkoja minne mennä viettämään aikaa. Erityisesti nuorisotalojen yökahvilat kiinnostavat nuoria.

”joo kaikki nuorisotoimen mitä sotkamossakin on on päihteettömiä ja näitä on kumminki näitä yökahviloita kaks kertaa kuukauvessa että sillä tavalla mun mielestä ihan tarpeeksi ja sitte kaikki muut tapahtumat.”

”esimerkiksi nyt tää yökahvila se on päibteetön ja muutenki nuorisotalo on silleen että ei tupakin polttoo tai mittään tallasta...sitte en tiä muita..tää on ainut paikka ainaki missä minä oon käynny”

Paltamolaiset kokivat, ettei Paltamossa ole tarpeeksi nuorille järjestettyä toimintaa. Nuorisotalo toimii arkisin, mutta tällä hetkellä ei ilmeisesti yökahvila toimintaa Paltamossa järjestetä.

”Ei..tai no sillon..no ei täällä oo ollu pitkiin aikoihin semmosia..kunnolla pystyis menemään jonnekki tai mittään.”

”No viimeks toissa vuonna oli paltamon nuoriso semmonen järjestämä..oliko se viime vuonna..mut ei oo pitkään aikaan ollu kyllä..semmonen nuorisokahvila sit siellä oli puhallutukset ja kaikki..mut vois niitäki olla enemmän.”

Kajaanilaiset nuoret olivat tyytyväisiä Kajaanissa järjestettäviin tapahtumiin ja yökahvilatoimintoihin. Kritiikkiä kuitenkin sai se, että yleensä kaikki järjestetyt tapahtumat ovat tarkoitettu yläaste ikäisille. Ala-aste ikäisille on vähemmän toimintaa.

”on ainaki vesilaitoksella aika ussein niitä..semmosia kaikkee iltoja..että..yökabviloita”

”no yleesä kaikki on yläasteelaisille että ala-asteelaiset ei pääse juuri minnekään niitten pitää sit vaan jäähä jonneki ulkopuolelle aina kaikesta ja että niinku yläasteelaisille on tosi paljon kaikkee nuorisiohjausta ja..”

7.6 Yhteenveto tuloksista

Opinnäytetyössäni kuvaan 13–16 –vuotiaiden nuorten näkemyksiä päihteistä, päihdepalveluista sekä heidän lähipiirinsä päihteiden käyttöä. Tavoitteena oli saada näkemyksiä ja ideoita millaisia päihdepalveluita nuoret olisivat valmiita vastaanottamaan. Haastatteluiden kautta tuli ilmi, että nuoret kokevat epämiellyttävänä lähteä puhumaan ongelmistaan vieraan ihmisen kanssa. Tutulle ihmisille puhumista pidettiin helpompana. Konkreettisia ajatuksia siitä, millainen nuorten matalan kynnyksen päihdepalvelu ja tilat voisivat olla, ei haastattelujen perusteella tullut esille.

Selvitin myös päihdevalistuksen runsautta kotona ja koulussa. Tulosten perusteella päihdevalistusta on riittävästi, mutta päihteiden käyttöön pitäisi puuttua enemmän. Nuoret kokivat, että päihdevalistusta on koulussa sopivasti. Ala-aste ikäisille ei juuri ole järjestetty päihdevalistusta. Myöskään ammattikouluissa tai lukioissa ei ole järjestetty erikseen enää päihdevalistusta. Haastatteluissa tuli esille, että yhdessä koulussa Kainuun alueella tupakoidaan kouluaikana koulualueella. Nuoren mielestä tähän asiaan ei puututa tarpeeksi.

Haastattelujen tulosten perusteella voidaan sanoa, että kaveripiirin hyväksyntä voi olla usein syynä siihen, että nuori alkaa käyttää päihteitä. Kokeilun halu on nuorilla runsas ja voidaan ajatella, että kaveripiirin päihteiden käyttö voidaan olettaa olevan ratkaiseva tekijä nuoren päihteiden käytön aloittamisessa. Yleisesti ottaen nuoret saavat hankittua päihteitä suhteellisen helposti. Laissa on kielletty päihdyttävien aineiden välittäminen alle 18-vuotiaille silti monet aikuiset ostavat nuorille päihteitä. Tätä on hankalaa valvoa, mutta jokaisen aikuisen tulisi miettiä seuraamuksia miten nämä päihteet vaikuttavat kasvavaan nuoreen.

Nuorten lähipiirissä oli vähän sellaisia jotka käyttävät päihteitä ja kenelläkään ei ollut huolta läheisensä päihteiden käytöstä. Nuorten ajatus oli, että keskusteluapu voisi olla sellaista mitä nuoret olisivat valmiita vastaanottamaan. Nuorille tämä on suuri kynnys eivätkä he mielellään puhu asioistaan vieraalle ihmiselle.

Haastattelujen tuloksissa nousi esille vahvasti myös toiminnallisen tuen merkitys. Nuoret kaipaivat lisää erilaisia aktiviteetteja ja päihdeettömiä tapahtumia. Nuoret olivat sitä mieltä, että jos nuorille järjestettäisiin riittävästi erilaisia tapahtumia ja heillä olisi paikka minne mennä nuorten päihteiden käyttö saattaisi hieman vähentyä.

Myös positiivisia asioita ilmeni haastattelujen kautta. Muutamat nuoret olivat pystyneet lopettamaan tupakoinnin. Lisäksi päihteiden käyttöä ei ollut kenelläkään säännöllisesti. Ehkä haastattelun aihe oli sellainen, että siihen valikoituikin sellaisia nuoria joilla päihdeongelmaa ei ole. Olisivatko päihdeongelmaiset nuoret edes lähteneet puhumaan vieraalle ihmiselle heidän ongelmistaan?

7.7 Pohdintaa tuloksista

Usein ajatellaan, että päihde tarkoittaa alkoholia, huumeita sekä tupakkaa. Päihteiksi luokitellaan kuitenkin nykyisin myös lääkkeet etenkin väärinkäyttö tarkoituksena, imppaaminen ja minkä tahansa aineen nauttiminen päihtymistarkoituksena. Haastatteluissa nuorten vastaukset olivat juuri niin kuin olin jo ennen haastatteluita asiaa pohtinut: alkoholi, huumeet, tupakka. Myös tupakan nimeäminen päihteeksi laittoi osan nuorista miettimään onko tupakka päihde? Tämä pistää hieman miettimään puhutaanko nuorille liian vähän muista päihdyttävistä aineista ja niiden vaaroista vai onko painoarvo päihdevalistuksessa alkoholilla, huumeilla ja tupakalla.

Päihteiden käyttö on yleistä myös lapsiperheen vanhemmilla. Avioeron taustalla voi olla juuri jommankumman vanhemmat runsas alkoholin käyttö ja alkoholismi. Vanhempien ero voi koskettaa syvästi perheen lapsia. Vanhempien ero voi saada aikaan nuorena sellaisia tunteita joita hän ei pysty käsittelemään. Tämä taas voi johtaa siihen, että nuori alkaa hakemaan pahaan oloonsa apua päihteistä. Mielestäni ero tilanteissa olisi erityisen hyvä huomioida perheen lapset, sillä he eivät välttämättä ymmärrä miksi vanhemmat muuttavat erilleen. Nuoret eivät useinkaan puhu omista asioistaan, mutta esimerkiksi muuttunut käyttäytyminen, uh-

maaminen, sääntöjen rikkominen voi olla merkki siitä että nuorella eivät kaikki asiat ole kuin pitäisi.

Usein ajatellaan, että on normaalia jos nuori kokeilee päihteiden käyttöä. On olemassa kuitenkin laki joka kieltää alle 18-vuotiaiden päihteiden käytön ja alkoholin välittämisen alaikäiselle. Tämä ei kuitenkaan estä nuoria kokeilemasta erilaisia päihteitä. On valitettavaa, että löytyy ihmisiä jotka ostavat nuorille päihteitä, jopa omat vanhemmat ostavat nuorille alkoholia.

Jos kaveripiiri on tiivis voi olla haastavaa olla erilainen ja olla menemättä muiden ehdotuksiin mukaan. Tämä näyttäytyy myös usein päihteiden käytössä. Osa kavereista saattaa käyttää päihteitä ja houkutella muita myös päihteiden käyttöön mukaan. Kaveripainostus voikin olla syy siihen miksi myös toiset lähtevät mukaan kokeilemaan päihteitä. Nuoret eivät halua joutua ryhmän ulkopuolelle ja olla erilaisia. Täytyy olla todella vahva, jotta pystyy kieltäytymään päihteistä ja uskaltaa olla erilainen kuin muut nuoret. Vastausten perusteella voidaan tulla samaan johtopäätökseen eli porukkaan kuuluminen on nuorten mielestä suurin syy siihen miksi nuori kokeilee päihteitä. Toisena asiana he mielsivät syyksi kokeilun halun ja vasta viimeisenä tuli hauskuus. Näistäkin asioista voidaan tehdä johtopäätöksiä, että porukkaan kuuluminen on suurin syy siihen miksi nuoret kokeilevat päihteitä. Vanhemmilla on tämän asian suhteen suuri vastuu. Heidän täytyy valistaa nuoria päihteiden käytön haitoista ja vaaroista ja luoda luottamus jotta nuoret pystyvät keskustelemaan asioistaan vanhempiansa kanssa ja kertoa jos joku tarjoaa heille päihteitä.

Peruskouluissa järjestetään yläluokille päihdevalistusta säännöllisin väliajoin vähintään kerran vuodessa. Ala-asteella oleville nuorille ei juurikaan vielä päihteistä puhuta. Mutta eikö kuudes luokkalainen ole jo seuraavaksi menossa yläasteelle? Jo ala-aste ikäisiä näkee kaupungilla tupakka suussa kuka heitä valistaisi ja kenellä on nuoresta vastuu. Ovatko vanhemmat välinpitämättömiä, eivätkö he halua puuttua asiaan, eikö heillä ole keinoja puuttua asiaan? Ammatikouluissa ja lukioissa päihde asioista ei enää juurikaan puhuta. Pitäisikö päihdevalistusta kuitenkin jatkaa vielä ammatikoulussa sekä lukioissa? nuoret jotka pääsevät peruskoulusta ovat vasta 16-vuotiaita kaksi vuotta alle täysi-ikäisyydestä. Paljon on tehtävä asioiden eteen jotta päihteiden käyttö saataisiin Kainuussa vähentymään.

8 POHDINTA

Tässä luvussa pohdin oman opinnäytetyöni luotettavuutta ja eettisyyttä. Pohdin lisäksi omia kokemuksiani opinnäytetyöprosessissa ja prosessin aikana tapahtunutta ammatillista kasvua. Loppuun olen kirjoittanut nuorten päihteiden käyttöön liittyvästä jatkotutkimusaiheesta

8.1 Opinnäytetyön luotettavuus

Aineiston laatuun voidaan vaikuttaa jo ennen aineiston keräämistä tekemällä hyvä haastattelurunko. On myös hyvä miettiä etukäteen, miten teemoja olisi mahdollisuus syventää ja pohdita mahdollisia lisäkysymyksiä. Haastatteluvaiheessa laatua voidaan parantaa huolehtimalla että tekninen välineistö toimii. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 184.) Ennen haastatteluja testasin digitaalisen nauhurin toimivuuden ja mukanani oli myös vara paristoja.

Esihaastattelu tehdään sen jälkeen kun lopullinen haastattelurunko on valmis. Esihaastattelun tarkoitus on testata aihepiirien järjestystä ja haastattelurunkoa. Esihaastattelun avulla saadaan myös keskimääräinen haastattelun pituus. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 72.) Omien haastattelujeni kohdalla en ennättänyt tekemään esihaastattelua, tämä voi heikentää opinnäytetyöni luotettavuutta. Ensimmäisen haastattelun aikaan huomasin kuitenkin, että lisäkysymykset voivat auttaa tulevissa haastatteluissa. Lisäkysymykset löytyvät opinnäytetyön lopusta. (LIITE 4)

Jokaisessa tutkimuksessa pyritään virheiden minimoimiseen ja varsinkin tutkimuksen luotettavuutta pitää pystyä arvioimaan. Tutkimuksen tekijän on hyvä myöntää, ettei hän välttämättä voi olla täysin puolueeton ja objektiivinen tutkimuksensa suhteen. Laadullisen tutkimuksen arvioinnissa ei ole yksiselitteisiä ohjeita. Useimmissa tapauksissa seuraavista ohjeista voi olla kuitenkin jonkin verran hyötyä. Tutkijan täytyy tietää miksi olet tutkimassa tätä kohdetta ja mitä siinä tutkitaan? Mitkä ovat olleet sinun ajatuksesi tutkimusta aloittaessasi ja ovatko ne muuttuneet? Miksi tämä tutkimus on sinusta tärkeä? Näitä kysymyksiä on hyvä miettiä tutkimusta tehdessä. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 131–135.)

Haastatteluja tehdessäni pyrin siihen, että jokainen haastattelu olisi samankaltainen. Esitin kysymykset jokaiselle samassa järjestyksessä ja tarvittaessa tein myös tarkentavia kysymyksiä (Hirsjärvi & Hurme 2004, 58.) Pyrin siihen etten johdattelisi nuoria vastauksissa mutta joidenkin nuorten kohdalla tätä piti hieman kiertää jotta saisin vastauksen kysytyyn kysymykseen. Luotettavuutta lisää myös se, että haastattelut toteutettiin tutussa ympäristössä. Nuorten kotona huolehdin siitä, ettei heidän vanhempansa kuule haastattelua. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 132–133.) Luotettavuuden lisäämiseksi kirjoitin jokaisen haastattelun puhtaaksi heti haastattelujen jälkeen jottei haastatteluissa keskustellut asiat unohtuisi. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 185). Litteroinnissa olin huolellinen ja tarkistin useaan kertaan tekstin ja nauhojen yhteneväisyyden.

Luotettavuutta arvioidessa tulee mieleeni asioita joita olisin voinut haastatteluja tehdessäni tehdä paremmin. Haastatteluja toteuttaessani olisin voinut esittää kysymykset hieman rauhallisemmin ja asetella kysymykset hieman paremmin tai käyttää enemmän avoimia kysymyksiä. En ole tehnyt aiemmin juurikaan haastatteluja. Tämä voi vaikuttaa siihen, ettei vapaata keskustelua juurikaan syntynyt. Haastattelijan tehtäviin kuuluu kommunikaation helpottaminen ja informaation hankkiminen, sekä kysymysten esittäminen tehokkaasti. Toisaalta myös haastattelijan tehtävänä on auttaa haastateltavaa antamaan vastaus esitettyyn kysymykseen. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 97–98.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa nousevat esiin kysymykset objektiivisesta tiedosta ja totuudesta. Objektiivisuutta tarkastellessa on syytä erottaa toisistaan havaintojen puolueettomuus ja luotettavuus. Puolueettomuutta mietittäessä on syytä miettiä seuraavia kysymyksiä: pyrkiikö tutkija kuulemaan ja ymmärtämään tutkittavaan itseään vai suodattaako tutkittavan kertomus tutkijan oman mielikuvan läpi. Periaatteessa voidaan ajatella tapahtuvan näin, koska tutkimusasetelman luoja ja tulkitsija on tutkija. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 131–133.)

Haastateltavien määrää miettiessä usein aloittelevan tutkijan kysymys on ”Kuinka monta haastateltavaa tulisi olla?” Haastateltavien määrään vaikuttaa aina tutkimuksen tarkoitus. Tutkittavien määrään ei ole oikeaa vastausta, tärkeintä on saada vastaus tutkittaviin kysymyksiin (Hirsjärvi & Hurme 2004, 58.) Opinnäytetyötäni varten sain haastateltavaksi seitsemän nuorta. Mielestäni opinnäytetyöni otos on melko suppea. Haastattelujen tulokset ovat suuntaa antavia eikä näin ollen voida yleistää saatuja tuloksia. Aiheena tämä on haastavaa sillä ajatellen, että nuoret eivät mielellään keskustele pähteisiin liittyvistä asioista vieraan ihmisen kans-

sa. Tämä on saattanut vaikuttaa opinnäytetyöni luotettavuuteen. Haastateltavilla oli kuitenkin tiedossa, että haastattelut toteutetaan luottamuksellisesti, eikä heidän henkilöllisyys paljastu missään opinnäytetyöni vaiheessa. Onnistuin omasta mielestäni suhteellisen hyvin pääsemään nuorten kanssa samalle aaltopituudelle ja sain myös heiltä vastaukset siihen mitä heiltä kysyin. Nuorten vastaukset olivat hyvin lyhyitä eikä vapaata keskustelua juurikaan syntynyt. Tutkimuskysymyksiä ja aineistoa peilattaessa huomaan, että en onnistunut saamaan vastauksia siihen mitä lähdin haastatteluiden avulla hakemaan. Paljon kuitenkin tuli tietoa ja ajatuksia joiden uskon hyödyntävän työni tilaajaa Tieto-toiminnaksi hanketta. Teemahaastattelu pohjan tein mielestäni etukäteen hyvin.

8.2 Opinnäytetyön eettisyys

Tutkimusta tehdessä on otettava huomioon useita eettisiä kysymyksiä. Miten tieto hankitaan ja miten tieto julkaistaan eettisesti oikein. Jotta saadaan aikaiseksi hyvä tutkimus, se edellyttää että siinä noudatetaan tieteellistä käytäntöä. Ihmisarvon kunnioittaminen on lähtökohtana kaikelle. Jokaisella ihmisellä on oikeus päättää haluaako hän osallistua tutkimukseen vai ei. Tutkijan tulee myös miettiä miten haastateltavien suostumus hankitaan ja mitä tietoa heille siitä annetaan. Jos tutkimuksessa on riskejä, ne pitää myös kertoa haastateltavalle. On vaativaa saada aikaan hyvä tutkimus, sillä eettiset näkökulmat täytyy ottaa oikeanlailla huomioon ja eettiset näkökulmat tulevat esille riittävästi. (Hirsjärvi ym. 2009, 23–27.)

Toimeksianto sopimuksen (LIITE 7) toimitin etukäteen Tieto-toiminnaksi projektipäällikölle. Tutkimukseen osallistuvien alle 15-vuotiaiden nuorten vanhemmille toimitin ennen haastattelua suostumusasiakirjan jossa he antavat luvan nuoren haastatteluun ja jossa on myös kirjallinen selostus tutkimuksen aiheesta. Lisäksi suostumusasiakirjasta löytyy myös hankkeen projektipäällikön sekä tutkijan yhteystiedot. Näin ollen haastateltavat tai heidän huoltajansa voivat ottaa tarvittaessa yhteyttä ja kysyä lisätietoa tutkimuksesta. (Ruusu vuori & Tiittula 2005, 18.)

Haastattelijan ja haastateltavan välistä luottamusta lisää se, että haastatteliija kertoo totuudenmukaisesti haastateltavalle haastattelun tarkoituksesta. Haastattelumateriaalit tulee säilyttää luottamuksellisesti ja varjeltava haastateltavien henkilöllisyyttä raporttia kirjoittaessa.

Haastateltavalle on myös kerrottava, että hän voi keskeyttää haastattelun missä vaiheessa tahansa tai perua haastattelun kokonaan mikäli hän näin haluaa. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 17.)

Muutama nuorista joutui perumaan haastattelut sairastumisen vuoksi. Tästä syystä jouduin tekemään muutoksen haastatteluja koskien. Etsin tietoa liittyen yli 15-vuotiaiden haastatteluihin ja löysin Internetistä tietoa miten nuoria voidaan haastatella ilman, että heidän vanhemmiltaan on suostumusasiakirja. Kahden haastateltavan sairastuminen tuli eteen juuri viimehetkellä, kun haastattelut olisi pitänyt suorittaa. Jollen olisi löytänyt keinoa haastatella nuoria ilman suostumusasiakirjaa, haastateltavien määrä olisi jäänyt neljään.

Lastensuojelun keskusliiton sivuilta löytyi opas lasten haastatteliijoille ja kuvaajille. Sen mukaan yli 15-vuotiaasta voidaan haastatella ilman huoltajan lupaa kun haastattelussa käsitellään henkilön mielipiteitä ja kokemuksia hänen elämänpiiriinsä liittyvistä yleisistä kysymyksistä. (Lastensuojelun keskusliitto.) Lisäksi Laki lääketieteellisestä tutkimuksesta:

Jos alaikäinen on täyttänyt 15 vuotta ja ikäänsä, kehitystasoonsa sekä sairauden ja tutkimuksen laatuun nähden kykenee ymmärtämään tutkimuksen tai tutkimustoi-
menpiteen merkityksen ja kysymys on tutkimuksesta, josta on odotettavissa suoraa
hyötyä hänen terveydelleen, riittää siihen hänen tietoon perustuva kirjallinen suostu-
muksensa. Tällöinkin huoltajalle on ilmoitettava asiasta. (Laki lääketieteellisestä tut-
kimuksesta (488/1999, 8§.)

Opinnäytetyön prosessin ajan haastateltavien henkilöllisyys on pysynyt salassa. Haastattelu-
materiaalit on säilytetty niin, ettei kukaan ulkopuolinen ole päässyt niitä lukemaan. Haastatte-
luista en ole keskustellut ulkopuolisten kanssa. Haastatteluaineistot tuhosin heti kun opin-
näytetyö oli hyväksytty ja julkaistu.

8.3 Pohdintaa opinnäytetyöprosessista

Valitsin opinnäytetyöni aiheen, koska pidin sitä todella mielenkiintoisena ja ajankohtaisena. Jo opinnäytetyön suunnitelmaa tehdessäni huomasin miten paljon kirjallisuutta, tutkimuksia, graduja ja opinnäytetöitä nuorten päihteiden käytöstä on. Lisäksi erilaisissa lainsäädännöissä

on käsitelty nuoria ja päihteitä. Tämä tuotti hieman myös haastetta, sillä minun täytyi miettiä tarkkaan mitä aineistoa työssäni käytän ja mihin rajaan aineiston. Mielestäni onnistuin tässä kuitenkin suhteellisen hyvin.

Nuorten saaminen haasteltaviksi oli haasteellista. Olin yhteydessä esimerkiksi Sotkamon nuorisotalon työntekijään jonka avulla yritimme saada nuoria haastateltaviksi. Nuorisotalon työntekijä tuntee nuoret ja näin ollen ajattelimme yhdessä, että hän vie tietoa nuorille työstäni ja yrittää saada haastateltavia. Tämä ei kuitenkaan ollut helppoa eikä nuoria tahtonut löytyä. Loppujen lopuksi Sotkamosta löytyi kaksi nuorta joita minun oli tarkoitus lähteä haastattelemaan. Haastattelu päivän aamuna he kuitenkin ilmoittivat olevansa sairaana. Tämän jälkeen tutkin mahdollisuutta haastatella nuorta ilman vanhempien suostumusta. Löysin koordinoivan opettajan avustuksella lain: Laki lääketieteellisestä tutkimuksesta. Kajaanilaiset ja Paltamolaiset nuoret löytyivät tuttavieni kautta. Opinnäytetyön edetessä olen miettinyt mikä olisi ollut ”oikea” paikka etsiä nuoria ja mahdollisesti sellaisia nuoria joilla on päihdeongelmia. Näiden nuorten avulla olisin voinut saada erilaista näkökulmaa tutkimustuloksiin.

Opinnäytetyöni haastattelujen materiaali on mielestäni melko suppea. Useamman tekijän voimin työstä olisi voinut tulla laajempi, koska tällöin haastateltavia olisi voitu ottaa mukaan enemmän. Haastattelujeni tulokset ovat suuntaa antavia eikä näin ollen voida yleistää saatuja tuloksia. Aiheena tämä on haastava sillä nuoret eivät mielellään keskustele päihteisiin liittyvistä asioista vieraan ihmisen kanssa. Onnistuin kuitenkin omasta mielestäni suhteellisen hyvin pääsemään nuorten kanssa ”samalle aaltopituudelle” ja sain myös heiltä vastaukset siihen mitä heiltä kysyin.

Nuorten vastaukset olivat hyvin lyhyitä eikä vapaata keskustelua juurikaan syntynyt. Tämä sai minut miettimään olisiko haastattelut ollut parempi toteuttaa esimerkiksi valmiin kyselylomakkeen kautta. Nuorilla olisi ollut mahdollista täyttää kyselylomakkeet itsenäisesti ja olisivat palauttaneet ne minulle määräaikaan mennessä. Tässäkin asiassa on kuitenkin omat haasteensa sillä myös tässä on mahdollista se, että nuoret eivät olisi palauttaneet lomakkeita lainkaan. Olen tehnyt vain muutamia haastatteluja ennen tätä työtä, myös tämä asia on varmasti vaikuttanut siihen, etten saanut haastattelutilanteissa aikaan enempää vapaata keskustelua. Uskon kuitenkin, että tulevaisuudessa haastattelutilanteet tulevat olemaan helpompia ja osaan johdatella kysymyksiä niin, että keskustelua aiheesta syntyy.

Tutkimuskysymyksiä ja aineistoa peilattaessa huomaan, että en saanut vastausta ensimmäiseen tutkimustehtävään, koska kenelläkään nuorella ei ollut säännöllistä päihteiden käyttöä. Paljon kuitenkin tuli hyödyllistä tietoa ja ajatuksia päihteistä ja niiden käytöstä joiden uskon hyödyntävän työni tilaajaa Tieto-toiminnaksi hanketta. Suuntaudun vastaanotto- ja polikliiniseen hoitotyöhön ja uskon, että sairaanhoitajana tulen törmäämään työssäni päihteiden käyttäjiä nuoriin. Opinnäytetyöni kautta olen saanut paljon hyödyllistä tietoa jota voin hyödyntää työssäni. Toimeksiantajan kautta olen saanut paljon materiaalia opinnäytetyötäni varten. Lisäksi ohjaavalta opettajalta olen saanut hyödyllisiä näkemyksiä jotka ovat auttaneet työni eteenpäin viemisessä. Olen kiitollinen kaikesta saamastani avusta.

8.4 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön aikana olen kasvanut ammatillisesti sairaanhoitajana. Nuorten haastattelu on ollut yksi minun ammatillisen kehittymisen paikka. En ole aiemmin tehnyt teemahaastattelua, joten tämän toteutus on ollut suuri haaste, josta selvisin kuitenkin mielestäni hyvin vaikka materiaalia ei kovin paljon haastatteluissa tullutkaan. Opinnäytetyöni aikaan olen oppinut hakemaan tietoa erilaisista lähteistä, käsitellä aineistoa ja olen myös pystynyt sisäistämään laadullisen tutkimuksen prosessin. Tämä on ensimmäinen laadullinen opinnäytetyö minkä olen tehnyt ja uskon, että seuraavan kerran prosessi ja kirjoittaminen tulee olemaan helpompaa. Olen myös oppinut lukemaan erilaisia tutkimuksia ja tuloksia joiden avulla pystyn toteuttamaan näyttöön perustuvaa hoitotyötä jatkossa paremmin.

Kajaanin ammattikorkea koulu on asettanut valmistuville opiskelijoilleen tavoitteet jonka mukaan Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuvat opiskelijat ovat: ”Tiedoiltaan laajalaisia asiantuntijoita sekä taidoiltaan lisäarvoa tuottavia tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-toimijoita”.(Kajaanin Ammattikorkeakoulu 2012, 5). Koulutusalan kompetensseista on opinnäytetyöni aikana noussut terveyden edistämisen osaaminen. Olen opinnäytetyöni kautta päässyt perehtymään erilaisiin tutkimuksiin, joiden kautta olen saanut paljon uutta tietoa nuorten päihteiden käytöstä kuten esimerkiksi kouluterveys kyselyt. Olen saanut myös runsaasti tietoa nuorten tulevasta päihdepalvelumallista ja tämän avulla pystyn tarvittaessa ohjaamaan päihdeongelmaista nuorta eteenpäin sopivan avun löytymiseksi. Seuraava lause kertoo paljon. Uskon että opinnäytetyöni kautta olen saanut monitieteistä tietoperustaa ja tule-

vassa työssäni hyödynnän alan tutkimuksia ja pyrin kehittämään itseäni että myös työyhteisöäni.

Opiskelijan hoitotyön ammatillista päätöksentekoa ohjaa monitieteinen tietoperusta ja hän kykenee kehittämään näyttöön perustuvaa hoitotyötä ja ymmärtää vastuunsa itsensä ja alan kehittämisessä. (Opinto-opas 2010–2011.)

8.5 Jatkotutkimusaiheet

Tulosten perusteella jatkotutkimusaiheena voisi olla päihdeongelmaisten nuorten hoitopolun kuvaaminen Kainuussa. Tutkimuksen avulla saataisiin tietoa ja kokemuksia siitä miten nuori on edennyt hoitopolkua pitkin, minkälaista apua hän missäkin hoitopolun vaiheessa on saanut ja onko hän kokenut saavansa apua päihdeongelmissaan.

LÄHTEET

Alkoholilaki 1143/2008.Finlex.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1994/19941143?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=alkoholilaki> (Luettu 16.3.2013)

Anttila, R, Eronen, S, Kanninen, K, Kauppinen, L, Paavilainen, P & Salo, S. 2006. Persoona 2, Kehityspsykologia. Helsinki: Edita Prima Oy

Apell, J. 2008. Päihteetön lapsuus ja nuoruus –hyvinvoiva aikuisuus. Kansalaisten käsityksiä ja mielipiteitä alkoholista ja alkoholinkäytöstä. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu –tutkielma.

Asetus raittiustyöasetuksen muuttamisesta 807/1992. Finlex.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1992/19920807> (Luettu 16.3.2013)

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino, 2004.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Saajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Huumausainelaki 373/2008. Finlex.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080373?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=huumausaine> (Luettu 16.3.2013)

Kaikkonen, R., Mäki, P., Hakulinen-Viitanen, T., Markkula, J., Wikström, K., Ovaskainen, M-L., Virtanen, S. & Laatikainen, T. (toim.) 2012. Lasten ja lapsiperheiden terveys- ja hyvinvointierot. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen raportteja 16/2012. Tampere: Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino Oy, 2012.

Kainuun perhekeskukset kokoavat lapsiperheiden palvelut, 2012.

<http://www.seinajoki.fi/sosiaalijaterveys/lastenjanuortenk kehittamishanke2/.koulutukset.html/45361.pdf> (Luettu 16.3.2013)

Kainuun Sosiaali- ja Terveydenhuollon kuntayhtymän palvelut.
http://maakunta.kainuu.fi/gui/default/fr_frontpage.asp?SelectGroup=6&hide=false (Luettu 16.3.2013)

Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2012. Suomen tekevin korkeakoulu –KAMK’20-strategia.
<http://www.kamk.fi/loader.aspx?id=c030359f-d867-49df-970b-b0a3430afa0d> (Luettu 19.3.2013)

Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV –Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html (Tulostettu 6.9.2012.)

Kouluterveyskysely. THL.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tilastot/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely (Luettu 16.3.2013)

Kouluterveyskysely Kainuun raportti, 2011. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki 2011.
http://www.thl.fi/attachments/kouluterveyskysely/Tulokset/Tulokset_alueittain/Psuomi/Kainuu/Kainuu_2011_OK.pdf

Kyngäs, H., Elo, S., Pölkki, T., Kääriäinen, M. & Kanste, O. 2011. Sisällönanalyysi suomalaisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa. *Hoitotiede* 23 (2). Vammalan kirjapaino Oy.

Laki lääketieteellisestä tutkimuksesta 4888/1999. Finlex.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990488#L2P8> (Luettu 16.3.2013)

Lastensuojelulaki 417/2007.Finlex.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki> (Luettu 16.3.2013)

Lastensuojelun Keskusliitto: Opas lasten haastattelijoille ja kuvaajille. Tulostettu 26.2.2012
http://www.lskl.fi/tiedottaa/tiedotusvalineille/opas_lasten_haastattelijoille_ja_kuvaajille/sisalto/ (Tulostettu 26.2.2012)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Lapsen kasvu ja kehitys 12-15- vuotias ja 15-18-vuotias.
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/12_15-vuotias/
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/15_18-vuotias/
 (Luettu 16.3.2013)

Mielellään Kainuussa kaiken ikää Kainuun mielenterveys- ja päihdestrategia 2011–2016.
 2011. Kajaanin kirjapaino.

Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma. Mieli 2009-työryhmän ehdotukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi vuoteen 2015. Helsinki 2009.
<http://pre20090115.stm.fi/pr1233819605898/passthru.pdf> (Luettu 19.3.2013)

Mielenterveys- ja päihdesuunnitelman toimeenpano puolessavälissä. THL 2012.
 Mielenterveys- ja päihdesuunnitelman toimeenpano puolessavälissä.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/neuvoa-antavat-fi/mielenterveys-ja-paihdesuunnitelman-toimeenpano-puolessavalissa (Luettu 16.3.2013)

Muistilista eettisen toimikunnan jäsenille ja tutkijoille 2009. Sosiaali- ja terveysministeriö.
http://www.tukija.fi/c/document_library/get_file?folderId=18753&name=DLFE-680.pdf
 Luettu 28.1.2013

Mustonen, H. 2012. Huumeita jo kaikkialla Kainuussa. Kainuun Sanomat 15.9.2012, A2.

Mustonen, H., Mäkelä, P. & Tigerstedt, C. (toim.). 2010. Suomi juo: suomalaisten alkoholin-
 käyttö ja sen muutokset 1968–2008. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2010.

Mustonen, H. & Simpura, J. 2005. Suomalaisten terveys: alkoholin käyttö. Duodecim terve-
 yskirjasto. http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=suo00019 (Lu-
 ettu 6.9.2012)

Nuorisolaki 72/2006. Finlex.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=nuorisolaki3> (Luettu 16.3.2013)

Nuotio, T. 2012. Nuorten kannabiksen käyttö lisääntynyt rajusti. Kainuun Sanomat
 25.9.2012, A2-A3.

Oksanen, A. 2010. Tanska lopettaa viinan myynnin alle 18-vuotiaille. Tulostettu 30.1.2013
<http://www.hs.fi/ulkomaat/artikkeli/Tanska+lopettaa+viinan+myynnin+alle+18-vuotiaille/1135256720651>

Opetusministeriö. 2006. Terveysalan ammattikorkeakoulutus 2005 –työryhmä. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Saatavilla:
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/tr24.pdf?lang=fi>
(Luettu 6.9.2012)

Opinto-opas 2010-2011. 2009.Kajaani ammattikorkeakoulua. Iisalmi. Painotalo Seiska Oy.
<http://www.kamk.fi/loader.aspx?id=4c3faec8-a198-45dd-9c50-893b411a2f8d> (Luettu 19.3.2013)

Perhekeskukset Kainuuseen -hanke loppuraportti 2008,4.)
http://www.kainuu.fi/UserFiles/perhekeskukset/File/Perhekeskukset_Kainuuseen_hanke_%20loppuraportti_%202008.pdf (Luettu 16.3.2013)

Perhekeskukset kokoavat lapsiperheiden palvelut. Kainuun Sosiaali- ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen kuntayhtymän palvelut. Tulostettu 8.9.2012
http://maakunta.kainuu.fi/menu_description.asp?menu_id=1628 (Tulostettu 8.9.2012)

Pikkarainen, S. 2012. Henkilökohtainen tiedonanto.

Pirskanen, M. 2011. Varhaisen puuttumisen malli nuorten päihteettömyyden edistämiseksi -toimintaohjeita 2011. Kuopio, 2011.

Pitkäranta, A. 2010. Laadullisen tutkimuksen tekijälle työkirja.
http://www.samk.fi/download/13153_Laadullisen_tutkimuksen_tyokirja_APitkaranta.pdf
(luettu 29.8.2012)

Päihdehuoltoasetus 635/1986.Finlex.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1986/19860653?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=p%C3%A4ihdehuoltoasetus> (Luettu 16.3.2013)

Päihdehuoltolaki 41/1986.Finlex.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1986/19860041?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=p%C3%A4ihdehuoltolaki> (Luettu 16.3.2013)

Päihdelinkki. 2006.

<http://www.paihdelinkki.fi/puheeksi/2-miten-ela-huolen-kanssa> (Tulostettu 6.9.2012)

Päivittäistavarakauppa ry. 2013. <http://www.pty.fi/1253.html> (luettu 14.2.2013)

Raittiustyölaki 828/1982. Finlex. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1982/19820828>
(Luettu 11.9.2012)

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy. <http://www.vastapaino.fi/vp/images/tekstinaytteet/951-768-169-0.pdf> (Luettu 19.3.2013)

Salasuo, M. & Tigersted C. (toim). 2007. Nuoret ja alkoholi. Alkoholi- ja huumeututkijain seura & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 75. Helsinki. Hakapaino Oy 2007.

http://www.nuorisotutkimusseura.fi/sites/default/files/verkkojulkaisut/Nuoret%20ja%20alkoholi_verkkoversio.pdf

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 2002.

Stel, J., Voordewind, D. (toim.). 1999. Ehkäisevän päihdetyön käsikirja. Apuväline ehkäisevää päihdetyötä tekevien arkeen. A-klinikkasäätiön raporttisarja nro 31. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy, 1999.

Tiilikainen, B. 2009. Nuorten terveys ja päihteiden käyttö. Kysely yläkoulun nuorille. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu –tutkielma.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy, 2002.

Tupakkalaki 693/1976. Finlex.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1976/19760693?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=693%2F1976> (Luettu 16.3.2013)

Valtioneuvoston asetus raittiustyöasetuksen 5&15 muuttamisesta 1804/2009. Finlex.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20091804> (Luettu 16.3.2013)

Valtiovarainministeriö. Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne Kunnallishallinnon rakennetyöryhmän selvitys. Valtiovarainministeriön julkaisuja 5a/2012. Tampereen yliopistopaino oy, 2012.

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/03_kunnat/20120206Elinvo/002_Osa_II_Aluellinen_tarkastelu_NETTI.pdf (Luettu 17.3.2013)

WHO. 2011. Young people: health risks and solutions.

<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs345/en/> (Tulostettu 28.1.2013)

Suostumusasiakirja

Hei!

Olen Kajaanilainen sairaanhoitajaopiskelija Kajaanin ammattikorkeakoulusta. Valmistun keväällä 2013 suuntautuen vastaanotto- ja polikliiniseen hoitotyöhön.

Teen opinnäytetyötäni Tieto-toiminnaksi hankkeeseen, jonka tarkoituksena on kehittää Kainuuseen toimiva päihdepalvelumalli alle 18-vuotiaille nuorille. Opinnäytetyöni tarkoituksena on haastatella 14–16 vuotiaita kajaanilaisia sekä sotkamolaisia nuoria. Haastattelu auttaa hanketta räätälöimään nuorille tarkoitettua päihdepalvelu mallin, joka tällä hetkellä Kainuusta puuttuu. Nuorten ajatuksilla on suuresti merkitystä, sillä haluamme tietää millaisia tukitoimia nuoret olisivat valmiita vastaanottamaan ja mistä he kokisivat saavansa eniten apua.

Opinnäytetyöni ohjaajina toimivat Tieto-toiminnaksi hankkeen projektipäällikkö Saara Pikkarainen, sekä lehtori Raila Arpala Kajaanin ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyöni valmistuu keväällä 2013, jolloin se on löydettävissä Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjastosta.

Haastattelut toteutetaan kahden kesken keskustelemalla. Haastattelut ovat luottamuksellisia ja nimettömiä. Nuoren henkilöllisyys tulee ilmi missään opinnäytetyön vaiheessa. Tulen nauhoittamaan haastattelut ja haastatteluaineisto tullaan hävittämään opinnäytetyön valmistuessa.

Haastattelu toteutetaan kertamuotoisena ja osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Haastattelut toteutetaan Tammikuun 2013 viikoilla 1-2. Haastattelun voi keskeyttää missä vaiheessa tahansa, eikä syytä tarvitse ilmoittaa. Haastateltava voi peruuttaa suostumuksensa haastatteluun missä vaiheessa tahansa.

Yhteistyöterveisin:
Anu Piirainen
SHM10KAnuP(at)kajak.fi

Lisätietoja hankkeesta antaa:
Projektipäällikkö Saara Pikkarainen
Gsm: *** *****
E-mail:saara.pikkarainen(at)kainuu.fi

Paikka ja aika: _____

Huoltajan allekirjoitus: _____

HEI!

Olen Kajaanilainen sairaanhoitajaopiskelija Kajaanin ammattikorkeakoulusta. Valmistun keväällä 2013 suuntautuen vastaanotto- ja polikliiniseen hoitotyöhön.

Teen opinnäytetyötäni Tieto-toiminnaksi hankkeeseen, jonka tarkoituksena on kehittää Kainuuseen toimiva päihdepalvelumalli alle 18-vuotiaille nuorille. Opinnäytetyöni tarkoituksena on haastatella 14–16 vuotiaita kajaanilaisia sekä sotkamolaisia nuoria. Haastattelu auttaa hanketta räätälöimään nuorille tarkoitettua päihdepalvelu mallin, joka tällä hetkellä Kainuusta puuttuu. Nuorten ajatuksilla on suuresti merkitystä, sillä haluamme tietää millaisia tukitoimia nuoret olisivat valmiita vastaanottamaan ja mistä he kokisivat saavansa eniten apua.

Opinnäytetyöni ohjaajina toimivat Tieto-toiminnaksi hankkeen projektipäällikkö Saara Pikkarainen, sekä lehtori Raila Arpala Kajaanin ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyöni valmistuu keväällä 2013, jolloin se on löydettävissä Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjastosta.

Haastattelut toteutetaan kahden kesken keskustelemalla. Haastattelut ovat luottamuksellisia ja nimettömiä. Nuoren henkilöllisyys tulee ilmi missään opinnäytetyön vaiheessa. Tulen nauhoittamaan haastattelut ja haastatteluaineisto tullaan hävittämään opinnäytetyön valmistuessa.

Haastattelu toteutetaan kertamuotoisena ja osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Haastattelut toteutetaan Tammikuussa 2013. Haastattelun voi keskeyttää missä vaiheessa tahansa, eikä syytä tarvitse ilmoittaa. Haastateltava voi peruuttaa suostumuksensa haastatteluun missä vaiheessa tahansa.

”7–15-vuotiaan haastatteluun on pääsääntöisesti hankittava huoltajan tai hänen seurassaan olevan muun täysi-ikäisen lähiomaisen lupa. **Jos kyseessä on lapsen tai nuoren ja hänen läheistensä kannalta vähämerkityksinen, mahdollisilta seurauksiltaan harmiton asia, on lapsen tai nuoren oma suostumus riittävä**” (Lastensuojelun keskusliitto)

Olen haastatellut nuorta Sotkamossa nuorisotalolla 25.1.2013

Yhteistyöterveisin:
Anu Pirainen
SHM10KAnuP(at)kajak.fi

Lisätietoja hankkeesta antaa:
Projektipäällikkö Saara Pikkarainen
Gsm: *** *****
E-mail:saara.pikkarainen(at)kainuu.fi

HAASTATTELURUNKO

Päihteet

- Mitä nuori ymmärtää sanalla päihteet (mitä päihteet ovat?)
- imppaaminen, tupakka, huumeet, alkoholi, lääkkeet käytettynä huumaamistarkoituksen

Perhe

- sisarukset, vanhemmat
- vanhempien päihteiden käyttö

Päihteiden käyttö

- käyttääkö vai ei
- Millaisia päihteitä, miten usein, milloin ensikerran
- miksi (kaverit, kokeilun halu, porukkaan kuuluminen, hauskan pitäminen)
- Milloin yleisimmin on päihteiden käyttöä (viikonloppuisin, arkisin)
- tietävätkö vanhemmat asiasta

Kaveripiiri

- onko päihteiden käyttöä (alkoholi huumeet tupakka imppaus)
- onko kaveripiirissä joku joka ei käytä
- onko kaveripiirissä henkilöitä joiden päihteiden käyttö huolestuttaa
- kavereiden ikä (samanikäistä, nuorempaa, vanhempaa)
- vaikuttaako kavereiden päihteiden käyttö omaan käyttöön (käytätkö silloin kuin muut vai voitko olla käyttämättä)

Onko päihteiden käyttöön puututtu

- koulussa, vanhemmat, kaverit
- olisiko nuorten päihteiden käyttöön puututtava enemmän
- Mielipiteitä alkoholivalistuksesta (onko sopivasti, liian vähän, liikaa)

Millaista apua nuoret saavat

- millä tavoin nuoria voitaisiin auttaa?
 - o Millaista apua nuoret olisivat valmiita ottamaan vastaan (avohoito,ryhmät,keskustelu)

- miten suuri kynnys nuorilla on hakea apua
 - o tunnistavatko nuoret omat ongelmat

Nuorten tapahtumat

- Onko mielestäsi nuorille järjestetty tarpeeksi erilaisia tapahtumia ja aktiviteetteja (Kainuussa)
- Onko paikkakunnallasi viikonloppuisin nuorille suunnattua paikkaa esim. nuorisotalo
- mielipide päihteettömistä tapahtumista (konsertit, ohjelmalliset tapahtumat)
- vaikuttaisivatko tällaiset tapahtumat aktiviteetit nuorten alkoholin käyttöön?

MITÄ YMMÄRTÄÄ SANALLA PÄIHDE? MITÄ OVAT PÄIHTEET?
(ONKO IMPPAAMISET JA LÄÄKKEET MYÖS)

PERHE :KETÄ SIIHEN KUULUU?
(ASUVATKO VANHEMMAT YHDESSÄ)

ONKO VANHEMMILLA PÄIHTEIDEN KÄYTTÖÄ?
(JOS ON NIIN MITEN PALJON)
(TUPAKKA ALKOHOLI)

OMA PÄIHTEIDEN KÄYTTÖ PÄIHTEITÄ

ONKO KOKEILLUT PÄIHTEITÄ (TUPAKKA/ALKOHOLI)

ONKO KAVERIPIIRISSÄ SELLAISIA JOTKA KÄYTTÄÄ PÄIHTEITÄ
JOS ON NIIN ONKO JOKU KENEN PÄIHTEIDEN KÄYTÖSTÄ ON HUOLISSASI?

SYY MIKSI NUORET KÄYTTÄÄ PÄIHTEITÄ, ONKO KOKEILUN HALUA,
HALUAAKO KUULUA PORUKKAAN VAI HALUAAKO PITÄÄ HAUSKAA?

ONKO KAVERIT SAMAA IKÄÄ TAI NUOREMPIA TAI VANHENPIA?
PUUTUTAANKO TARPEEKSI KOULUSSA JA KOTONA PÄIHTEIDEN
KÄYTTÖÖN
(JOS LIIAN VÄHÄN NIIN PITÄISKÖ PUUTTUA ENEMMÄN)
ONKO ALKOHOLI/PÄIHDEVALISTUSTA SOPIVASTI?

MINKÄ VERRAN KOULUSSA VALISTUSTA?

MILLÄ TAVALLA NUORIA PÄIHDEONGELMAISIA VOITTAISIIN AUTTAA?
MINKÄLAISTA APUA OLISIVAT VALMIITA VASTAANOTTAMAAN?
KESKUSTELURYHMÄT/TAPAAMISPAIKKA/

ONKO NUORILLA SUURI VAI MATALA KYNNYS HAKEUTUA TÄLLAISIIN
PAIKKOIHIN?

TUNNISTAVATKO NUORET OMIA ONGELMIAAN?

JÄRJESTETÄÄNKÖ NUORILLE RIITTÄVÄSTI ERILAISIA PÄIHTEETTÖMIÄ
AKTIVITEETTEJA TAPAHTUMIA YMS MIHIN NUORET VOIVAT MENNÄ VII-
KONLOPPUISIN?

JOS NUORILLE JÄRJESTETTÄISIIN SÄÄNNÖLLISESTI ERILAISIA TAPAHTU-
MIA, KONSERTTEJA YM AJATTELISITKO ETTÄ TÄMÄ VOISI VÄHENTÄÄ
NUORTEN ALKOHOLIN KÄYTTÖÄ

MINKÄLAISIA TAPAHTUMIA ITSE TOIVOISIT JÄRJESTETTÄVÄN

AINEISTON PELKISTÄMISEN JA RYHMITTELYN ESIMERKKI

ALKUPERÄINEN ILMAISU

”mm..varmaan se kokeilu ja sitten ku kaikki muut kokeilee nii sitte itekki haluaa mennä siihen mukaan”

”mm..no varmasti alussa osalla on se että haluaa pitää hauskaa joillaki se on jotka aloittaa tai siis niinku ensimmäisen kerran niin varmaan kokeilun halua ja se että haluaa pitää hauskaa ja muutki on tehnyt sitä ja näin et jos ensimmäisen kerran mutta sitten niin..”

”noo..ehkä ne haluaa..jotkut haluaa kokeilla ja sitten jotku eka haluavat olla niinku jossain porukassa mukana tai niin edelleen”

”varmaan se porukkaan kuuluminen ja hauskuus suurimmaksi osaksi”

”no..varmaan se ku kaveri käyttää ja sitte toinen kaveri käyttää ja sit kolmaskaveri käyttää ja sitten siinä niinku leviää se tilanne”

”noo..varmaan se just sitä esittämistä et pitää olla nii kauheen kovat”

”no varmaan siihen että ne hyväksyttään niinku siihen porukkaan”

PELKISTETTY ILMAISU

Kokeilunhalu,
Kaveripiiriin kuuluminen

Kokeilunhalu
Haluaa pitää hauskaa

Kokeilunhalu
Kaveripiiriin
kuuluminen

Kaveripiiriin kuuluminen
Haluaa pitää hauskaa

Kaveripiiriin kuuluminen

Kaveripiiriin kuuluminen

Kaveripiiriin kuuluminen

PEIKISTETYT ILMAISUT

ALALUOKKA

YLÄLUOKKA

Kokeilunhalu

Kaveripiiriin kuuluminen

Kokeilunhalu

Haluaa pitää hauskaa

Kokeilunhalu

Kaveripiiriin kuuluminen

”Ryhmäpainostus”

Kaveripiiriin kuuluminen

Haluaa pitää hauskaa

Kaveripiiriin kuuluminen

Kaveripiiriin kuuluminen

Kaveripiiriin kuuluminen

Nuorille kaverit
tärkeitä, halutaan
kuulua porukkaan

(ALKO,2008)

Taulukko 1. Alkoholijuomien vähittäismyyntin ja anniskelumyyntin ikäraajat Pohjoismaissa sekä eräissä Euroopan maissa vuonna 2008.

Maa	Vähittäismyynti			Anniskelumyynti		
	Olut	Viini	Väkevät	Olut	Viini	Väkevät
Alankomaat	16	16	18	16	16	18
Bulgaria	18	18	18	18	18	18
Irlanti	18	18	18	18	18	18
Islanti	20	20	20	20	20	20
Iso-Britannia	18	18	18	18	18	18
Itävalta	16	16	18	16	16	18
Kreikka	18	18	18	17	17	17
Latvia	18	18	18	18	18	18
Liettua	18	18	18	18	18	18
Norja	18	18	20	18	18	20
Portugali	16	16	16	16	16	16
Puola	18	18	18	18	18	18
Ranska	16	16	16	16	16	16
Ruotsi	20	20	20	18	18	18
Saksa	16	16	18	16	16	18
Slovakia	18	18	18	18	18	18
Slovenia	18	18	18	18	18	18
Suomi	18	18	20	18	18	18
Sveitsi	16	16	18	16	16	18
Tanska	16	16	16	18	18	18
Tšekki	18	18	18	18	18	18
Unkari	18	18	18	18	18	18
Viro	18	18	18	18	18	18

**TOIMEKSIANTOSOPIMUS OPISKELIJATYÖNÄ TEHTÄVISTÄ OPINNÄYTETÖISTÄ TAI
MUISTA OPPIMISPROJEKTEISTA**

TOIMEKSIANTAJA

Toimeksiantaja	Kainuun sos.- ja terv.huollon kuntayhtymä, Tieto toiminnaksi - hanke		
Työn ohjaaja	Pikkarainen Saara		
Sähköpostiosoite	saara.pikkarainen@kainuu.fi	Puhelinnumero	[REDACTED]

TOIMEKSIANNON TEKIJÄT KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Nimi	Piirainen Anu	Ryhmätunnus	SHM10K
Sähköpostiosoite	shm10kanup@kajak.fi	Puhelinnumero	[REDACTED]
Nimi		Ryhmätunnus	
Sähköpostiosoite		Puhelinnumero	
Nimi		Ryhmätunnus	
Sähköpostiosoite		Puhelinnumero	
Nimi		Ryhmätunnus	
Sähköpostiosoite		Puhelinnumero	

TOIMEKSIANTO

Työstä tehdään	☒ opinnäytetyö	☐ projektitehtävä	☐ kehittämistyö
Toimeksiannon lyhyt kuvaus	Opiskelija haastattelee nuoria saaden tietoa siitä, mitä ja millaisia päihdepalveluja nuorille tulisi olla tarjolla. Kerättyä tietoa ja opinnäytettä		
Työn TK-tavoitteet	hyödynnetään päihdepalvelujen kehittämässä Kainuussa. Opinnäytetyö tuo osaltaan asiakasnäkökulman mukaan palvelujen kehittämiseen.		
Aikataulu	2012-2013		
Kustannusarvio ja -vastuu	Toimeksiantaja ei vastaa opinnäytetyön kustannuksista.		
Ohjaava opettaja	Arpala Raila		

Opinnäytetyön julkinen asiakirja se julkaistaan pääsääntöisesti verkkokirjasto Theseuksessa tai kansitettuna versiona kirjaston kokoelmassa. Jos opinnäytetyön yhteydessä syntyy informaatiota, jota ei voi julkaista, on opinnäytetyön raportti laadittava niin, että tietojen luottamuksellisuus säilyy.

Päiväys 8 . 1 . 2013

Tekijöiden allekirjoitukset

Tekijöiden allekirjoitukset

Tekijöiden allekirjoitukset

Toimeksiantajan allekirjoitus

TOIMEKSIANNON KUVAUS

Tavoitteet Toimeksiantajan kannalta	Opinnäytetyö sisältää organisaatiossa hyödynnettävää tietoa nuorten päihdepalvelujen kehittämiseen.	
Opiskelijoiden oppimisen kannalta	Ammattitaidon kehittyminen yhteistyössä työelämän kanssa	
Liitteet	☒ työsuunnitelma liitteenä ☐ muut liitteet (_____ kpl) toimitettu sähköpostitse	
Keskeiset tuotokset (raportit, suunnitelmat, tuotteet, esitteet, tietokoneohjelmat, tilaisuudet yms.)	☒ sisältyy työsuunnitelmaan Toimeksiantajalle toimitetaan opinnäytetyö sen valmistuttua.	
Sovitut kokoukset ja raportoinnit	Opiskelija, opettaja ja ohjaaja osallistuvat ohjauspalaveriin tarpeen mukaan. Opiskelija voi osallistua hankkeen työryhmän kokouksiin, jotka ovat noin 1 x kk.	
Projektin resurssit 1. Toimeksiantaja	Projektipäällikkö (ohjaaja) tukee opiskelijan opinnäytetyöprosessia osana omaa työtään. Erillisiä resursseja ei ole.	
2. Opiskelijat		
3. Ammattikorkeakoulun ohjausresurssit		
Kustannusarvio ja kustannusvastuu (esim. materiaalit, laitekustannukset, matkakustannukset, puhelin-, postitus- ja kopiointikulut, muut mahdolliset kulut)	Arvio Toimeksiantajalla ei ole kustannusarviota opinnäytetyön tekemiseen. ☐ mahdollisista kuluista sovitaan työn tekijöiden ja toimeksiantajan kesken tapauskohtaisesti	Vastuu Toimeksiantajalla ei ole kustannusvastuuta opinnäytetyöhön liittyvistä kustannuksista.
Muuta (esim. salassa pidettävä aineisto)	Haastateltavien henkilöiden kohdalla noudatettava salassapitosäännöksiä.	

Sopimuksessa noudatetaan Kajaanin ammattikorkeakoulun vakioehtoja opiskelijatyönä tehtävistä toimeksiantajalta. Sopimuksia tehdään kaksi kappaletta: toimeksiantajalle ja opiskelijalle. Opiskelija toimittaa kopion toimeksiantosopimuksen 1. sivusta ohjaavalle opettajalle.

